

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

Σ Π Ι Ν Θ Η Ρ

ΑΦΙΕΡΩΘΕΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
- ΧΑΝΙΩΝ -
- Περιοδικό 5081
Δόξαν ἀριθμὸς τόμου 406

ΕΙΣ ΤΗΝ Α. Β. ΥΨΗΛΟΤΗΤΑ ΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΥΠΑΤΟΝ ΑΡΜΟΣΤΗΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΤΗΝ 15^{ην} ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΡΙΑ
ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ Ι ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Γραφεῖα «Σπινθήρος» ἐν Χαλέπα

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΡΩΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΗΓΕΜΟΝΙΚΟΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ
Περὶ ἀδείας πρὸς ἐκδοσιν «Σπινθήρος».
ΤΗΣ Α. Β. Υ.
Ἀφιέρωσις.
ΑΡΤΕΜΙΣΙΑΣ Ι. ΛΑΝΔΡΑΚΗ
Τὸ πρόγραμμά μας.
ΑΝΝΗΣ Ν. ΣΕΡΟΥΤΙΟΥ
«Σπινθήρ».
ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ ΚΑΖΑΖΗ
Κρήτης ἐνεστὸς καὶ μέλλον.
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΡΤΖΩΚΗ
Ἕνα ἄρωμα (Ποίημα).
ΜΙΑΤΙΑΔΟΥ Ι. ΔΑΣΚΑΛΑΚΗ
Φαῦστος (Τραγῳδία Γκαῖτε).
ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ
Οἱ Ἀρκολέοντες τῆς Κρήτης.
ΑΡΤΕΜ. ΛΑΝΔΡΑΚΗ
Καλλιτεχνικαὶ γραμμαί.
Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Δύο λέξεις.
ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΔΑΣΚΑΡΗ
Ἡθοποιοὶ καὶ θεατρίνοι.
ΜΑΡΙΚΑΣ ΠΙΠΙΖΑ ΜΑΝΤΖΟΥΝΗ
Ἐστὸ λευκὸ σου μαντήλι (Ποίημα).
ΓΕΩΡΓ. ΔΙΑΜΑΝΤΗ
Ἀκλαυτος...; (Ποίημα).
Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ
Ἡ σύγχρονος ποίησις
ΑΡΤΕΜ. ΛΑΝΔΡΑΚΗ
Ποιητικαὶ ἀναμνήσεις.
ΕΙΚΟΝΕΣ 2 — ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ Α'

ΤΕΥΧΟΣ Α'

15 Ἰανουαρίου — 1902

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Φρ. Χρ. 6

Ὅρος ἀπαράβατος
ἢ προπληρωμὴ.

Αριθ. Διαταγμ. 380.

ΔΙΑΤΑΓΜΑ

ΠΕΡΙ ΑΔΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΙΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ "ΣΠΙΝΘΗΡ".

ΗΜΕΙΣ ΠΡΙΓΚΙΨ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗ.

Έχοντες υπό ὄψιν τὰ ἄρθρα 109 τοῦ Συντάγματος καὶ 6 τοῦ περὶ τύπου νόμου, προτάσει τοῦ Ἡμετέρου ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Συμβούλου, ὑποβαλλομένη μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 7 ἀναγραφομένων διατυπώσεων.

Ἀποφασίζομεν καὶ διατάσσομεν

Χορηγοῦμεν εἰς τὴν Ἀρτεμισίαν Ι. Λαυδράκη ἄδειαν πρὸς ἔκδοσιν ἐν Χάρτις ἐγκυκλοπαιδικοῦ περιοδικοῦ μὴ περιέχοντος πολιτικὴν ὕλην ὑπο τὸν τίτλον «Σπινθήρ».

Εἰς τὸν Ἡμέτερον ἐπὶ τῶν Ἑσωτερικῶν Συμβούλων ἀνατίθεται ἡ δημοσίευσίς καὶ ἐκτέλεσις τοῦ παρόντος Διατάγματος.

Ἐν Βερνιστόργ τῇ 10 Ὀκτωβρίου 1901.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Μ. Ρ. Κούνδουρος

* Ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν 59 φύλλον τοῦ Β' τεύχους τῆς Ἐπισήμου Ἐφημερίδος τῆς Κρητικῆς Πολιτείας τοῦ ἔτους 1901.

ΑΦΙΕΡΩΣΙΣ

ΠΡΟΣ

ΤΗΝ Α. Β. ΥΨΗΛΟΤΗΤΑ

ΤΟΝ ΠΡΙΓΚΙΠΑ

ΓΕΩΡΓΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΠΑΤΟΝ ΑΡΜΟΣΤΗΝ ΕΝ ΚΡΗΤΗ

ΙΣ Σε νεαρέ βλαστὲ τοῦ Βασιλικοῦ Οἴκου τῶν Ἑλλήνων, γλυκεῖα καὶ παρήγορος
τοῦ Ἔθρους μας ἐλπίς, φωτοβόλος λαμπὰς τῶν ὑποδύλων ἀδελφῶν,
Εἰς Σε, ὅστις Θεία Προνοία ἀπεστάλης ἡμῖν καὶ ὅστις ἐπούλωσας τὰς βαθεῖας τῆς
Κρήτης πληγὰς ἐπιγύσας τὸ βάλοισμον τῆς γλυκείας προσδοχίας,

Εἰς Σε, ὑπὸ τῆς στιβαρᾶς χειρὸς τοῦ ὁποῖου ἐκλίμπρως πηδαιλιουχεῖται τὸ
νεότευκτον Κρητικὸν σκάφος, ὅπερ ὑποβοηθοῦμενον ὑπὸ τῆς ἡδυνήσου αὔρας τῆς
ἐλευθερίας ὁλοταγῶς βαίνει πρὸς τὸν ποθητὸν τῆς ἐθνικῆς μας ἀποκαταστάσεως λι-
μένα, ἐν ᾧ μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐλλιμενισθῇ,

Εἰς Σε, οὗτινος πᾶσαι αἱ σκέψεις ἀφιεροῦνται εἰς τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν συμφέροντα
καὶ ὅστις εἰς ἓν σημεῖον ἀφορᾷ τὴν ἔγερσιν τῶν Παρελλήνων καὶ ἔρα σκοπὸν ἔχεις, τὴν ἀνάστασιν
τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος,

Εἰς Σε, ὅστις πολλὰκις μᾶς ἐπέδειξας τὴν μεγάλην Ἑλληνικὴν Σου καρδίαν, ἀγιερῶ μετὰ
βαθέως σεβασμοῦ τὸ ὑπ' ἐμοῦ ἐκδιδόμενον περιοδικὸν «Σπινθὴρ» τὸ πρῶτον πνευματικὸν ἔργον
Κρήσεως, εἰς ἐλαγίστην ἔνδειξιν ὑψηλῆς εὐγνωμοσύνης καὶ ἱερᾶς ἀφοσιώσεως πρὸς Ἑλληνα
Βασιλόπαιδα τοσοῦτον Ἐθνωφελῶς ἐργαζόμενον.

Ἡ ὑποκλιτῶς ἀφιεροῦσα

Ἀρτεμιδία Ι. Λανδράκη

Ἡ Α. Β. Ὑψηλότης ὁ Προϊκὺς Γεώργιος εὐηρεστέθη νὰ δεχθῇ εὐχαρίστως τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ ἡμετέρου Περιοδικοῦ.

Συννυνομένη ἐπὶ τῇ ἐξαιρετικῇ ὁλως τιμῇ ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Σπινθῆρος» ἐκφράζει τὴν βαθεῖαν αὐτῆς εὐγνωμοσύνην.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΣ

ΠΙΝ ἡ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ προγράμματος ὅπερ ἀπαρεγκλίτως κατὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ «Σπινθῆρος» θὰ ἀκολουθήσωμεν, καθῆκον ἡμῶν θεωροῦμεν νὰ ἐκφράσωμεν τὰς θερμοτάτας εὐχαριστίας μας πρὸς τὰς ἐν Κρήτῃ καὶ τῷ ἐξωτερικῷ ἀδελφῇ καὶ φιλομούσους συνδρομητρίας μας καὶ τοὺς ἀξιοτίμους συνδρομητάς, οἵτινες μετ' ἀληθοῦς χαρᾶς καὶ προθυμίας δεχθέντες τὴν περὶ ἐκδόσεως τοῦ «Σπινθῆρος» ἀγγελίαν μεγάλως ἐνεθάρρυναν ἡμᾶς εἰς τὸ ἐπίμοχθον ἔργον ὅπερ ἀνελάβομεν.

Συναισθανόμεθα τὸ βαρὺ καθῆκον ὅπερ ἀπέναντι τῆς εὐγενοῦς προθυμίας καὶ θερμῆς ὄντως ὑποστηρίξεως αὐτῶν ἀναλαμβάνομεν, οὐχ ἥττον ἐλπίζομεν ὅτι διὰ τῶν ἀτρυτῶν ἡμῶν κόπων καὶ τῆς λίαν φιλοφρόνων προσφερθείσης ἡμῖν πολυτίμου συνεργασίας πολλῶν τῶν γνωστῶν λογίων καὶ λογογράφων κυρίων καὶ κυριῶν θὰ καταστήσωμεν τὸν «Σπινθῆρα» ἐν τῶν προσφιλεστέρων ἀναγνωσμάτων παντὸς φιλομούσου.

Ὁ «Σπινθῆρ» πραγματευόμενος ζητήματα φιλολογικά, κοινωνιολογικά, ιστορικά, καλλιτεχνικά, ἀρχαιολογικά, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπιστημονικά ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον διατυπούμενα καὶ μεγάλας ἐνέχοντα πρακτικὰς ὠφελείας διὰ τοὺς πλείστους τῶν ἀναγνωστῶν αὐτοῦ, δημοσιεύων δὲ ἐκλεκτὰς ποιήσεις καὶ καλλιτεχνικὰς εἰκόνας Κρητικῶν ἰδίων τοπίων, θα προσπαθῇ νὰ συνδιάζῃ πάντοτε τὸ σοβαρὸν μετὰ τοῦ τερπνοῦ.

Γνωρίζομεν ὅτι τὰ ξηρῶς διατυπούμενα σοβαρὰ μελετήματα μεθ' ὅλην τὴν σπουδαίαν ὠφέλειαν, ἣν παρέχουσιν ἀναγινωσκόμενα, ἀποβαίνουσιν ἐνίοτε ἀνιάρᾳ καὶ καταπονοῦσι τὸν ἀναγινώσκοντα, ἀλλὰ γνωρίζομεν πρὸς τοῦτοίς καὶ ἐξ ἰδίας πείρας ὁπόσῃν ἀνδρίαν προξενοῦσι δημοσιεύματά τινα ὑπὸ μορφὴν

περιοδικοῦ συγγράμματος παρουσιαζόμενα καὶ περιστρεφόμενα εἰς ἀπλὰς μεταφράσεις καὶ κακοτέχνους μάλιστα ἀναξίων λόγου ξενόφωνων διηγημάτων, εἰς ἀνουςίους μυθιστορίας, πρὸς δὲ καὶ εἰς αἰνίγματα, γρίφους, λογοπαίγνια καὶ τὰ παρόμοια δίκην «Διαπλάσεως τῶν Παίδων.»

Τὸ περιοδικὸν κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν γνώμην δεόν νὰ ἀκολουθῇ τὴν μέσσην ὁδόν· ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ περιλαμβάνῃ θέματα σοβαρὰ ἀλλὰ περιβαλλόμενα ὑπὸ καλλιτεχνικῆς τινος χροιάς καὶ ἀπεικονιζόμενα διὰ ποικίλων ἀρμονικῶν ἀποχρώσεων, ὅπως μὴ καθίστανται ἀνιάρᾳ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ μὴ παραλείπῃ τὴν δημοσίευσιν ἐλαφροτέρων τινῶν σελίδων καὶ καλλιτεχνικῶν εἰκόνων πρὸς τέρψιν καὶ ἀνάπausιν τοῦ τε πνεύματος καὶ τοῦ ὀφθαλμοῦ τῶν ἀναγινωσκόντων.

Τὸν τύπον τοῦτον τοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος ἔχουσαι πρὸ ὀφθαλμῶν οὐδενὸς θέλομεν φεισθῇ πνευματικοῦ κόπου, οὐδεμιᾶς ὑλικῆς δαπάνης, ὅπως ἀναδείξωμεν τοιοῦτον καὶ τὸ ἡμέτερον, ὅπερ τυγχάνει τὸ πρῶτον ὑπὸ γυναικὸς ἐκδιδόμενον ἐν Κρήτῃ.

Ἡ Κρῆσσα γυνὴ ἀναδειχθεῖσα ἡρώϊς κατὰ τὴν μακραίωνος τῆς πατρίδος τῆς δουλείαν, ὧφειλε νὰ συνεισφέρῃ τὸν πνευματικὸν ὀβολὸν τῆς καὶ εἰς τὸ ὑπὸ τὴν αὐραν τῆς ἐλευθερίας σχηματιζόμενον νῦν νέον φιλολογικὸν ταμεῖον. Ἡμεῖς ἀναλαμβάνουσαι πρῶται τὴν πρὸς τὴν πατρίδα μας ὑπηρεσίαν ταύτην φιλοδοξοῦμεν ὅπως καταστήσωμεν τὸ ἔργον μας ἐκλεκτὸν ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν.

Ἦδη ὀφείλομεν ὀλίγας λέξεις ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς κ. κ. ἀναγνώστας ἡμῶν ὅπως καταστήσωμεν εἰς αὐτοὺς γνωστὰς τὰς περὶ τοῦ γυναικείου ζητήματος (feminisme) δοξασίας ἡμῶν.

Ἦκούσαμεν παρ' εὐαρίθμων τινῶν ψιθυριζόμενας ἀμφιβολίας περὶ τοῦ σκο-

ποῦ ὄν ὁ «**Σπινθῆρ**» ἐπιδιώκει. Ἠπα-
τήθησαν! Ἡμεῖς δὲν σπεύδομεν νὰ
ἀποδεχθῶμεν ὅ,τι ἐν τῷ Κρητικῷ Βου-
λευτηρίῳ προϋτάθην ἐσχάτως καὶ ἐπρό-
κειτο ἴσως νὰ συζητηθῇ, οὐδὲ προτιθέ-
μεθα νὰ ὑψώσωμεν σημαίαν ἐπαναστα-
στατικὴν ἐφ' ἧς νὰ ἀναγράψωμεν τὴν
λέξιν **Χ Ε Ι Ρ Α Φ Ε Τ Η Σ Ι Σ**. Ἐκεῖνο ὑπὲρ
οὗ θὰ ἀγωνισθῶμεν εἶνε κἄτι τι πρακτι-
κώτερον, ὠφελιμώτερον, εὐγενέστερον.
Θὰ προσπαθῆσωμεν νὰ θεραπεύσωμεν
μίαν ἀνάγκην, ἥτις ὁσημέραι καθίστα-
ται καταφανέστερα ἐν τῇ κοινωνίᾳ μας
καὶ ἀποβαίνει ἀπειλητικωτέρα δημιουργοῦ-
σά πολλὰ οἰκογενειακὰ καὶ κοινωνικὰ
ζητήματα.

Θὰ ὑψώσωμεν τὴν ὑπὲρ τῆς ἐρ-
σίας τῆς γυναικὸς σημαίαν καθό-
σον φρονοῦμεν ἀδιστάκτως ὅτι δι' αὐτῆς
καὶ μόνον θὰ λυθῶσι πλεῖστα κοινωνικὰ
προβλήματα· ἀλλὰ πρὸς ἐπίτευξιν τού-
του θὰ ζητήσωμεν ὅπως εὐρυνθῇ ὁ κύ-
κλος τῆς γυναικείας δράσεως ἀναγνω-
ριζομένων τῶν ἐν τῇ κοινωνίᾳ (δὲν
λέγομεν ἐν τῇ πολιτείᾳ) γυναικείων δι-
καιωμάτων. Μὴ λησμονῶμεν ὅτι διὰ τῆς
ἐργασίας οὗσης διηνεκοῦς ἐντάσεως τῶν
σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων τοῦ
ἀνθρώπου, ἀκεστηρίου δὲ φαρμάκου τῶν
ὀδυνῶν τοῦ βίου, κατορθοῦται ἡ πνευμα-
τικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνύψωσις μιᾶς κοινωνίας,
ἡ ὑλικὴ εὐημερία καὶ πλεῖστα ἄλλα ἐν
αὐτῇ ἀγαθὰ, ἅτινα ἐν οἰκίῳ κοινωνιο-
λογικῷ ἄρθρῳ προσεχῶς καὶ ἐν ἐκτάσει
θὰ πραγματευθῶμεν.

Ἐὰν πανταχοῦ ὅ τε ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ
ὀφείλουσι νὰ ἐργάζωνται, ἐν Κρήτῃ ὑ-
πάρχει εἰς περιπλέον διὰ τοῦτο λόγος.

Ἡ Κρήτη πλείστας ὑποστᾶσα κατα-
στροφὰς καὶ δηώσεις δὲν δύναται νὰ
καυχηθῇ διὰ τὸν ὑλικὸν τῶν τέκνων της
πλούτον. οὐδόλως δὲ ἐν τῷ πολιτισμῷ
ὑστεροῦσα βλέπει ὅλον ἐν αὐξανόμενας
τὰς τοῦ βίου ἀνάγκας, αἵτινες ὅπως थे-
ραπευθῶσι χρῆζουσιν ἀφθονίας ὑλικῶν
μέσων. Ταῦτα παρ' ἡμῖν — λαμβάνομεν
ὑπ' ὄψει τοὺς ἀποτελοῦντας τὸν κανόνα
— δὲν δύνανται πλήρως ν' ἀνταποκριθῶ-
σιν εἰς τὰς καθ' ἐκάστην ἀναψυόμενας
νέας τῆς ζωῆς ἀνάγκας, καὶ ἰδοὺ πῶς
γεννῶνται τὰ οἰκογενειακὰ καὶ ἐξ αὐτῶν
τὰ ὑπὸ ποικίλας ὀψεις κοινωνικὰ ζητή-
ματα, ἅτινα ἐπλήρουν ἐσχάτως μάλιστα
τὰς στήλας ἐγκρίτων Κρητικῶν ἐφημε-
ρίδων.

Ὁ «**Σπινθῆρ**» καίτοι μὴ προτιθέμενος
νὰ πραγματευθῇ γυναικεῖα μόνον ζη-

τήματα θὰ προσπαθήσῃ, χαράττων νέαν
τῆς Κρήσεως γυναικὸς πνευματικὴν στα-
διοδρομίαν, νὰ φωτίσῃ διὰ τῶν ἀσθενῶν
αὐτοῦ δυνάμεων τὴν εὐγενῆ καὶ σωστι-
κὴν εἰκόνα τῆς ἐργαζομένης γυναικὸς,
νὰ ἀναφλέξῃ τὴν πρὸς πρόοδον καὶ πνευ-
ματικὴν μὀρφῶσιν ἐπιθυμίαν αὐτῆς καὶ
νὰ καταδείξῃ τὸ ἐπιβλαβὲς καὶ ταπεινὸν
τῶν ἀπὸ τῆς **Π Α Ι Δ Ι Κ ῆ Σ ἡ λ ι κ ί α Σ**
καταβαλλομένων ἀτρύτων κόπων πρὸς
μόνην τὴν κατασκευὴν τῶν **Π Ε Ρ Ι Ω Ν Ὑ-
Μ Ω Ν Π Ρ Ο Ι Κ ῶ Ω Ν Κ Ε Ν Τ Η Μ Ἀ Τ Ω Ν**,
κόπων ἀνωφελῶν οἵτινες καὶ τὰς σωματι-
κὰς δυνάμεις ἀσκόπως ἐξαντλοῦσι καὶ
ἀμβλύνουσι τὸ πνεῦμα ἰσχυρὸν ἐκ φύσεως
γεννηθὲν ὅπως κατακτήσῃ εὐρὺ ἔδαφος
εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ καλοῦ
καὶ τοῦ ὑψηλοῦ.

Κατόπιν τῶν ὀλίγων τούτων γραμμῶν
ἐλπίζομεν ὅτι καὶ οἱ ἐλάχιστοι ἐκεῖνοι
ἀ π α ι σ ι ο δ ο ξ ο ὕ τ ε ς θὰ ἐπείσθησαν
ὅτι ὁ «**Σπινθῆρ**» προτίθεται νὰ προσ-
φέρῃ τὰς δυνατὰς αὐτῷ ὑπηρεσίας εἰς
τὴν φιλὴν πατρίδα, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ προ-
καλέσῃ πυρκαϊὰν ἑτεροφύλων δικαιο-
μάτων ἢ παράνομον ἑξαψιν καὶ διέγερσιν
ἀδικαιολογητῶν γυναικείων ἀπαιτήσεων.

ARTEMISIA I. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

« Σ Π Ι Ν Θ Η Ρ »

ΑΝ ὁ σπινθῆρ ἐν τῇ αὐτοσφίᾳ αὐτοῦ ψυ-
δικῇ καταστάσει εἶναι μόνον πυρὸς ἀ-
ποσπώμενον ἐκ πεπυρακτωμένου σώμα-
τος καὶ ὁρμῶν μακρὰν ἀναδίδων λαμπη-
δόνα, ἥτοι ζῶν, ἐὰν ἐξ αὐτῶν τῶν μορίων, ὑπο-
λανθανόντων ἐν τῇ τέφρᾳ καὶ ὑποδαυλιζομένων
ἀνάπτεται πολλάκις πυρκαϊά, ἐὰν ἀλληγοροῦν-
τες ἐπὶ τῶν ἀσημάτων ἴσως θεωρουμένων ὑπὸ
πολλῶν παραγωγικῶν αὐτῶν στοιχείων, ἄλλοι
λαοὶ λέγουσιν: «οἱ σπινθῆρες τοῦ πάθους, οἱ
σπινθῆρες τοῦ πνεύματος, οἱ σπινθῆρες τοῦ
θάρρους,» ἀναφέροντες τὴν λέξιν καὶ συνδιάζον-
τες αὐτὴν πρὸς ὅ,τι ὑψηλὸν καὶ εὐγενὲς ἐνυπάρ-
χει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ χρῆζον ἀναζωπυρώσεως καὶ
ἐξωτερικῆς τιнос αἰτίας προκλητικῆς πρὸς ἐκ-
φανσιν αὐτοῦ, δυνάμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἀναφέρω-
μεν ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων καὶ γεγονότων,
ὅτι πολλοὶ σπινθῆρες ὑπολανθάνοντες ἐντὸς εὐ-
γενῶν πνευμάτων καὶ ἀναζωπυρωθέντες, παρή-
γαγον ἐξαισίας μαρμαρυγὰς, αἵτινες κατηύρασαν
καὶ ἐφαιδρυναν πολλὰ σκοτεινὰ ἐν τῷ κόσμῳ ση-
μεῖα καὶ πλείστους νόας ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμα-
θείας ψηλαφῆνται χωροῦντας καθωδὴν γῆρας καὶ
φωτεινοὺς ὀρίζοντας διήνοιξαν αὐτοῖς.

Σπινθῆρ ἐγκλείων ὀλόκληρον φλόγα ἐνεφώ-
λευεν εἰς νοῦν νεανικόν, καὶ ἀναθρόσας ἥδη
διασκορπίζει τὰς παμφαεῖς αὐτοῦ ἀκτῖνας εἰς

ἐλευθέραν χώραν, διαλύων τὴν ἐπικαθημένην πνευματικὴν ἀχλύν, ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐταλάντευοντο μέχρι τοῦ νῦν τὰ γυναικεῖα πνεύματα, καταπιεζόμενα ὑπὸ τῶν προλήψεων.

Τὸ πᾶν ἐν Κρήτῃ ἀνένηπεν, ἀνεβίωσεν· ὅλα περιεβλήθησαν ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ ἀκτινωτοῦ τῆς προόδου, τῆς ἰσοπολιτείας, τῆς ἁγίας δικαιοσύνης, δίκαιον ὅθεν ἦτο νὰ δημιουργηθῶσι καὶ τὰ μέσα δι' ὧν αἱ γυναῖκες τῆς Κρήτης, ἀδιακρίτως θρησκευματος, θὰ ὑπεδοθηθῶντο εἰς τὴν ἀνάπτυξιν, διαμόρφωσιν καὶ τέρψιν συγχρόνως τῶν νοερῶν αὐτῶν δυνάμεων, μέσα, ἄλλης φύσεως, ἀπὸ τὰς τελείως διοργανωθέντα σχολεῖα, καὶ

ἐν οἷς πρωτεύουσιν θέσιν κατέχει ἡ δημοσιότητα καὶ μάλιστα ἡ γυναικεῖα.

Ὁ «Σπινθῆρ» ἐν Χανίοις προδρίσται νὰ μεταγγίσῃ ζωὴν, νὰ μεταδώσῃ θαλπωρὴν, φῶς, νὰ στηρίξῃ τὰς γνώσεις, νὰ ἐδραιώσῃ αἰσθήματα, νὰ γεννήσῃ ἰδέας, νὰ θερμάνῃ ψυχάς. Ὁ «Σπινθῆρ» ἐν τῷ χάρτι εἶσται ἡ ζεῖδωρος δύναμις ἡ μέλλουσα νὰ ὀργώσῃ, βλαστήσῃ καὶ παραγάγῃ· εἶναι τὸ ἐλατήριον τὸ μέλλον νὰ θέσῃ εἰς κίνησιν τὰς εὐεργετικατέρας τῆς καρδίας χορδὰς. Εὐχόμεαι μόνον βαθμιαίως νὰ καταγάγῃ τὸ πᾶν, νὰ μαρμαίρῃ πάντοτε, νὰ μὴ σβεσθῇ ποτέ. Γενόμενος ἀφეთηρία γλυκειὰς ζέσεως τῆς ψυχῆς, νὰ μὴ ἀνάψῃ ποτὲ πυρκαϊάν, νὰ μὴ ἀποτεφρώσῃ τι ποτέ!

Ἄννα Ν. Σερουῖου

ΚΡΗΤΗΣ ΕΝΕΣΤΩΣ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Οἱ ἸΔΕΝ τμήμα τοῦ νεωτέρου Ἑλληνισμοῦ κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους αἰῶνας ἡγωνίσθη μετὰ τοσαύτης ἀφοσιώσεως ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ὅσον ἡ Κρήτη, ἀλλὰ τοῦτου ἕνεκεν ὑπὲρ πᾶσαν ἑλληνικὴν χώραν αὕτη διεκδικεῖ μείζονα δικαιώματα ἐπὶ τῆς ἀγάπης καὶ τῶν συμπαιθιῶν παντὸς Ἑλλήνος. Κατὰ τὰς τελευταίας ταύτας δεκαετηρίδας τοῦ ἐθνικοῦ καμάρου, τῶν ἀποτυχιῶν καὶ ἀπογοητεύσεων τῆς ἡμετέρας φυλῆς, ἡ Κρήτη διετέλεσεν ἀείποτε γενναία, ἀκράδαντος, κρατήσασα ὑπερφάνως τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, τιμήσασα καὶ δοξάσασα αὐτήν. Δύναμαι εἰπεῖν, ὅτι ἐν τῇ κρητικῇ ψυχῇ συνεκεντρώθη ἀπὸ τινος καιροῦ ἡ ἑλληνικὴ ψυχὴ. Ἡ ἑλληνικωτάτη Ἀμαζών τῆς Μεσογείου ἑταλαιπωρήθη, ἐκακώθη, ἀλλὰ δὲν ὑπέκυψε· διετήρησε πλήρως τὸ σθένος αὐτῆς, αἰείποτε ἐξεγειρομένη καὶ διαμαρτυρούμενη. Τοῦτου ἕνεκα κατέστη ἀξία τῆς μεγάλης ἑλληνικῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας.

Ἀκόμη κατὰ τοὺς σκοτεινοὺς αἰῶνας τῆς Ἑνετοκρατίας, ὅποτε ἅπας ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχεν ὑποδουλωθῇ, καταστάς ὑποχείριος ποικιλοῦν τυράννων, ἡ Κρήτη διετήρει ἀκατάσχετον τὸν ἑλληνικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα. Δὲν κατεφρόνουν, ἐμίσουν οἱ Ἑνετοὶ τοὺς Κρητάς. Τιμὴ διὰ τοὺς μισουμένους δεσπώτας, τοὺς καιροφυλακτοῦντας πᾶσαν στιγμὴν πρὸς ἐξέγερσιν, πρὸς διεκδίκησιν, πρὸς κτήσιν τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν καὶ δικαίων! Καὶ ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ μίσους τοῦτου ὁ περιώνυμος σύμβουλος τῆς βενετικῆς πολιτείας, ὁ δυστυχὺς μνήμης Παῦλος Σάρπης, ἀπηύθυνεν εἰς τοὺς διοικητὰς τῆς Κρήτης τὴν φοβεράν συμβουλήν νὰ θεωρῶσι τοὺς κατοίκους αὐτῆς ὡς ἄγρια θηρία, ὧν ἡ ἐγκληματικὴ φύσις εἶνε ἀναξία ἐπιεικείας, εἰς οὗς χρειάζεται μόνον ἄστος καὶ ράβδος...

Διὰ τὸν τυράννον οὐδὲν ὑπάρχει ἐγκλημα χειρόν τοῦ τῆς φιλοπατρίας. Ἀλλ' εἰς τὸν ἐγ-

κληματικὸν τοῦτον χαρακτῆρα τῶν τέκνων τῆς ὑπερφάνου καὶ δυσυποτάκτου νήσου, ἀπὸ αἰῶνων ἀγωνιζομένων τὸν μέγαν ἀγῶνα τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ὀφείλεται ἡ σημερινὴ εὐσέως κατὰστασις αὐτῆς, ἡ ἀπελευθερώσις, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς ἐνώσεως μετὰ τῆς ἑλληνικῆς ὁλομελείας. Διότι ἄνευ τούτου ἡ ἐλευθερία τῆς ἡρωϊκῆς νήσου δὲν δύναται νὰ εἶνε πλήρης.

Ἡ σημερινὴ τῆς Κρήτης κατὰστασις εἶνε μεταβατικὴ, προπαρασκευαστικὴ πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἑνωσιν. Ἀπὸ τῶν Κρητῶν ἐξαρτᾶται νὰ ἐπιτευχθῇ τοῦτο ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον καὶ ἀνωδυνώτερον.

Ἐπαναλαμβάνω ὅσα ἔγραψα πρὸ τινος καιροῦ ἀναμένων τὴν ταχίστην Ἑλληνικὴν λύσιν τοῦ Κρητικοῦ προβλήματος καὶ ὑποδεικνύων τὴν ἡρωϊδα νήσον πρότυπον καὶ παράδειγμα εἰς τοὺς ὁμοφύλους:

«Ἡ Κρήτη διὰ τῶν πραγμάτων προσφέρει εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς λαοὺς, τοὺς καταληφθέντας ὑπὸ μοιρολατρικῆς ἐξαντλήσεως, τὸ παράδειγμα τῆς σκέψεως, ὅφ' ἧς ὀφείλουσιν οὗτοι νὰ καταληφθῶσιν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῆς ἐθνικῆς ἀνορθώσεως. Ἀδικηθεῖσα ἐπανειλημμένως, ἕνεκα τῶν πλεονεκτικῶν πρὸς αὐτὴν ὀρέξεων μεγάλων πολιτικῶν Δυνάμεων, ἠκιστα ἐπτόχη ἐκ τούτου, οὐδ' ἐδεδεάσθη, ἀποφασίζουσα, πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν σιδηρῶν δεσμῶν τῆς τυραννίας, νὰ μεταλλάξῃ ταῦτα ἀντὶ ἄλλων χρυσοποικίλων, δολίως προσφερομένων αὐτῇ. Ἐνεκαρτερησεν ἐν τῇ ἐθνικῇ πίστει, ἡγωνίσθη, ἐμαρτύρησεν, ἀλλ' οὐδέποτε ὑπέκυψε τὸ ἀδούλωτον αὐτῆς φρόνημα. Σήμερον ἀπολαύει τῶν καρπῶν τῆς τοιαύτης πολιτικῆς, προκάλουσα τὸν θαυμασμὸν καὶ αὐτῶν τῶν χειρίστων πολεμίων. Τὸ μέλλον εἶνε ἤδη ἐξησφαλισμένον. Ἡ ἐθνικὴ πίστις δώῃ αὐτῇ ἰσχὺν καὶ ἐνέργειαν. Εἶνε προσωρισμένη, ὡς ἐκ τῶν ὑπερόχων αὐτῆς πλεονεκτημάτων, ἐν προσηεῖ μέλλοντι νὰ τεθῇ ἐν τῇ πρωτοπορείᾳ τῆς

πλήρους τῶν ἑλληνικῶν λαῶν ἀναγεννήσεως».

Τιμὴ εἰς τοὺς ἐργαζομένους καὶ κοπιῶντας ὑπὲρ τῆς ταχίστης ἐθνικῆς λύσεως τοῦ κρητικῆς προβλήματος, ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἣτις ἔσται εὐδαίμων προάγγελος τῆς ἐνώσεως πάντων τῶν τμημάτων τῆς ἑλληνικῆς ὁλομελείας! Μεταξὺ τῶν πρωτεργατῶν τούτων τῆς ἐθνικῆς ἰδέας δὲν ἀμφισβᾶλλω ὅτι ἐπίζηλον θέλει κατὰ λάβη θέσιν ὁ «Σπιν-»

θήρ», ἀξίως τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, σελαγίζων, φωτίζων, ἀλλὰ καὶ θερμαίνων τὴν κρητικὴν ψυχὴν, καθισταμένην πράγματι ψυχὴν τῆς Ἑλλάδος.

Συγχαίρω τῇ Ἑλληνίδι Ἀρτεμισίᾳ Λαυδράκῃ ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ πρώτου ἐν Κρήτῃ ἑλληνικοῦ περιοδικοῦ συγγραμματος. Ἐπὶ τούτῳ προσφέρω καὶ τὴν πενιχρὰν ταύτην ἐμοῦ συμβολὴν καὶ συνεργασίαν.

ΝΕΟΚΛΗΣ ΚΑΖΑΖΗΣ

ΕΝΑ ΑΡΩΜΑ

Θυμήσου πῶς μιὰ μέρα
Μπροστά σου εἶχε προβάλει
Μ' ὀλόγυρτο κεφάλι
Ἡ πλειὸ χλωμὴ μορφή,

*
* *

Κι' ἀνάμεσα στοὺς πόρους
Ποῦ τῶγραφεν ἡ μοῖρα
Στὴ φρενωτὴ του λύρα
Σπαρτάριζε ἡ στροφὴ.

Θυμήσου ποῦ καθότου
Ἀμίλητος, θλιμμένος
Κι' ἂν ἦταν σ' ὅλους ξένος
Δὲν ἦταν στὸ Θεό.

*
* *

Κι' ἂν σὸ τὸν λησμονήσης,
Πάντα σ' ἐσὲ θὰ μένῃ
Ἡ μυρωδιὰ π' ἀφίρει
Θυσία μεσ' τὸ ραό.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΜΑΡΤΖΟΚΗΣ

ΦΑΥΣΤΟΣ (ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΓΚΑΙΤΕ) Ἀφιέρωδις (*) (ZUEIGNUNG)

Ἰστασθε πάλιν περίξ μου εὐφρόσσυνοι, γλυκεῖαι,
ᾧ μάγοι τῆς νεότητος ρεμβώδεις ὀπτασίαι
Πρὸ τοῦ φωτός σας ε' ὄμμα μου καὶ πάλιν ἐκθαμβοῦται
Καὶ ἡ ἀγκάλη μου δεῖλὰ καὶ τρέμουσα ἀπλοῦται.
Τὴν αἰθερίαν πτεῖσίν σας ν' ἀκολουθήσω πάλιν;
Σφοδρὰν αἰσθάνομαι ὁρμήν, ἀκάθεκτον, μεγάλην.
ᾧ! στήτε χρυσοπτέρυγοι, καὶ τείτατέ μοι πάλιν
Εὐώδη καὶ μαρμαίρονταν μεθυστικὴν ἀγκάλην.
Κατέλθετ' ἐκ τῶν κραιπνῶν αἰθέρων, καὶ εὐθέως
Ὡς βασιλίδες ἐπ' ἐμοῦ δεσπόσατε ἡδέως.
Νεότης εἰς τὴν μαγικὴν μορφήν σας ἀνακλύπτει
Καὶ ὁροσοβόλον ἄρωμα τὰ πάντα συγκαλύπτει.

Ἀνασκιρτῶσι μεθ' ὅμων μορφαὶ περιλημμέναι,
Διολισθαίνουσι πρὸ ἐμοῦ σκιαὶ παρωχημέναι.
Κι' ὥς μυθικὴ παράδοσις ἀνέλαμψαν ἐκ λήθης
Φιλία κ' ἔρωτες θερμοί, φεῖ! ἄλλοτε συνήθειε,
Καὶ ἄλγος τὴν καρδίαν μου, τὰ στήθη μου, συνθλίβει,
Κι' ὁ ὄφθαλμός μου δάκρυα ἐκ νέου καταλείβει...

(*) Καθόσον γνωρίζομεν τρεῖς ὑπάρχουσι μεταφράσεις τοῦ Φαύστου ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἀλλὰ πολλὰ ἴσως θὰ ἐπακολουθήσωσιν εἰσέτι μεταφράσεις μέχρις οὗ κατορθωθῇ ἡ ἀποδοθῇ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς γλῶσσαν τὸ ἔσμα τοῦτο τῆς Φυσιοθείας ἐν τῇ δεούσῃ ἀκριβεῖα καὶ καλλιτεχνικῇ τελειότητι.

Ποῦ εἶθε ὃ ἐκλείψασαι τοῦ πάλαι εὐτυχίας;
Ὅτε ἐπέραστα, σιγμὰι χαρμόσυνοι, γλυκεῖαι;
Λαθυσινθώδης ἔρρευσεν, ἐπώδυνος ὁ βίος,
Συμπαρὰσούρας μετ' αὐτοῦ τὰ πάντα αἰωνίως.

Καὶ ἀντηχεῖ ἡ λύρα μου ματαίως οἶμοι! πλέον
Καὶ ψάλλω μόνος τ' ἄσματα τὰ κύκνειά μου κλαίων.
ᾧ σεῖς, ἃς πρώτας ἔψαλα ἀντιπαρήλθατ' ἦδη,
Ἐν τῇ ἀγρίᾳ τῶν ἐτῶν καὶ χρόνων καταγίδι,
Καὶ ξένη, ἄγνωστος πληθὺς, μ' ἀνευφημεῖ εἰς μάτην,
Τῶν αἰώνων τὸ θυμίαμα μισῶ καὶ τὴν ἀπάτην!
Τὰ ἔπη μου εἰς φιλικὰ δὲν ἀντηχοῦσι στήθῃ,
Ὁ ἔμμιλος ὁ προσφιλέος τοῦ πάλαι διελύθη,
Τῆς εὐτυχίας ἡ χρυσὴ ἀντιπαρήλθε μέθη,
Τὸ πᾶν ἀπέπτη πρὸ ἐμοῦ, μακρὰν ἐφυγαδέυθη.

Καὶ πόθος ἄλλος ἐν ἐμοὶ σφοδρὸς ἀναγεννᾶται,
Κ' εἰς σφαίρας νέας ἵσταται τὸ πνεῦμα μου, πλανᾶται,
Μυστηριώδης πρὸ ἐμοῦ ἀνοίγεται ὀρίζων,
Εἰς οὐρανίαν ἔκστασιν καὶ σιωπὴν βυθίζων...
ᾧ πνεύματα, ἐν σοβαρῇ σιγῇ μὲ προκαλεῖτε,
Κ' εἰς ἁρμονίαν ἄτακτον ἡ λύρα μου δονεῖταις,
Καὶ ἀντηχεῖ τὸ ἄσμά μου δεῖλόν ἄνεν ἐλπίδος.
Ὡς τόνοι μελαγχολικοὶ κιθάρας Διολίδος.
Τὸ ὄμμα μου ὑπὸ θλίψιν καλύπτεται δακρύων
Καὶ ῥῆγος μὲ πολιορκεῖ τὰ μέλη παραλύν.
Μέλλον, παρόν, καὶ παρελθὸν συγχρόνεται, ἐνοῦνται
Καὶ ἐν συγχύσει μίγνυνται τὰ πάντα καὶ ἀποθῶνται.

Μιλτιάδης Ι. Δαδκαλάκης

ΟΙ ΑΡΚΟΛΕΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Τῇ δεσποινίδι Ἀρτεμισίᾳ Λανδράκη

ΜΕ τί ἄλλο νὰ χαιρετίσω προσφορώτερον τὴν ἐμφάνισιν τοῦ περιδικοῦ τούτου, ὅπερ δίκην ἄνθους ὠραίου χεῖρ παρθενικὴ ἀνέλαθε νάρδευσεν φυόμενον ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς εἰρηνικῆς ἐλαίας, ἣν ἐπότισε καὶ ἠνδρώσε τὸ αἷμα γενεῶν ὄλων; Μὲ τί ἄλλο ἢ μὲ μικρὰν συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν μακρῶν ἐκείνων ἐπαναστάσεων, αἵτινες ἀποτελοῦσιν εἰς αὐτὴν συνεχὴ ἱστορίαν τῆς μεσαιωνικῆς Κρήτης, μόλις που ἀποπαυμένης τῶν πολέμων καὶ μόλις ἐχούσης, καθ' ἃ πολυλάχια εἶπον καὶ ἔγραψα, ἐν τῷ μακρῷ διαστήματι τῶν αἰώνων ὀλίγα ἐτὶ εἰρήνης καὶ ἡσυχίας;

Εἶνε καιρὸς δὲ πλεον τῶρα, ὅτε, ἀνανήψασα τέλος ἡ Κρήτη ἐκ τῆς μακραίωνος συμφορᾶς καὶ ὑπὸ τοῦ ἀστέρος τῆς Βηθλεὲμ περιαναγαζομένη, πλέει ἐν τῷ Μυρτῳ χαίρουσα πρὸς τὸν ποθητὸν λιμένα τῆς Ἑνώσεως, νὰ στρέψωσιν οἱ Κρήτες τὸ βλέμμα πρὸς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῶν ἀγώνων, οἵτινες προηγήθησαν τῆς προσδοκωμένης αὐτῶν τελείας ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, Ἄλλ' ἐννοῶ τὴν συστηματικὴν, τὴν ἐξ ἱστορικῶν ἀρχείων καὶ ἐγγράφων μεμαρτυρημένην κρητικὴν ἱστορίαν, ἥς μάλιστα ἡ ἐπὶ τῆς βενετοκρατίας περίοδος δύναται νὰ γραφῇ ἀσφαλῶς μετὰ τὴν μεθοδικὴν καὶ κοπιώδη ἔρευναν τῶν ἐν Βενετίᾳ ἀποκειμένων ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν. Ἐσομαι δ' εὐτυχὴς καὶ γὰρ ἂν δυνηθῶ νὰ συντελέσω, λευκαυνομένων ἤδη τῶν τριῶν μου καὶ τῆς Κρήτης μὴ πιεζομένης πλέον ὑπὸ τοῦ ἐφιάλτου τῆς δουλείας, εἰς τὴν ἐπιτέλεσιν ὀνείρου, ὅπερ μοι προσεμεῖδία πάντοτε γελῶν ἐν ἡμέραις, καθ' ἃς ἐγὼ μὲν διεθουκαλώμην ἔτι ὑπὸ ὀνείρων νεανικῶν, ἡ δὲ προσφιλεῖς Κρήτη ἐστέναζεν ἔτι ὑπὸ τὸν ζυγόν.

Ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ δ' ἐκείνου τῶν εἰδήσεων, αἵτινες μετὰ συντόνους μελέτας δύνανται νὰ διαφωτίσωσι τὴν μακροχρόνιον ἱστορίαν τῆς Κρήτης καὶ ἀναδείξωσιν ἔτι μεγαλειότερους τοὺς μακροὺς αὐτῆς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας, δέξασθε ἐνταῦθα μίαν μόνην βανίδα διὰ τὴν ὑδροχόνην ἀφ' ἧς ἀνελάβετε νὰ ποτίσητε τὸ ἄνθος τὸ φυόμενον ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς εἰρηνικῆς ἐλαίας.

Τὰ μεγάλα ὀνόματα τῶν ἡρώων τῶν κατὰ τῶν Βενετῶν ἐπαναστάσεων τῆς Κρήτης οὐδὲν ἔχουσι τὸ αἰνιγματικόν. Εἶν' ἐνίοτε πρωτοφανῆ, ἀλλὰ δὲν εἶνε δυσνόητα, οὐδὲ γεννῶσιν τινα ἀπορίαν. Ἀλλὰ μὲν ἔχουσι βυζαντιακὴν ἀπόχρωσιν, οἷα τὰ Βλαστός, Καλλέργης, Μελισσηνός, Δρακοντόπουλος, Σκορδύλης*, ἀλλὰ δ' ἔχουσι

τύπον ἤδη νεοελληνικόν, οἷα τὸ Δαιμονογιάννης καὶ τὸ Ψαρμίλιγγος. Ἐν δὲ μόνον τῶν ὀνομάτων Κρητῶν ἐπαναστατῶν ἐπὶ βενετοκρατίας εἶνε παραδοξότερον τῶν ἄλλων καὶ ἐγείρει τινὰς ὑπονοίας διὰ τὸ ἀρχαῖον τοῦ τύπου, τὸ τοῦ Μιχαήλ Ἀρκολέοντος τοῦ μετασχόντος μετὰ τοῦ Μανουὴλ καὶ Κωνσταντίνου Δρακοντοπούλου, τοῦ Μιχαήλ Μελισσηνοῦ, τοῦ Νικολάου Δαιμονογιάννη καὶ ἄλλων τῆς ἐναντίον τῶν Βενετῶν ἐπὶ τοῦ τοποτηρητοῦ Ἰωάννου Στορλάδου ἐπαναστάσεως τῶν ἐτῶν 1228 μέχρι 1230.

Ἀλλὰ τὸ ὄνομα Ἀρκολέον, σύνθετον ἐκ τοῦ ἄρκος = ἄρκτος καὶ λέων, φαίνεται μὲν τὸ πρῶτον ἀπίθανον, ἀλλὰ δὲν εἶνε ὅμως ἀνύπαρκτον, πάντως δ' ὁ ἐν Κρήτῃ δημῳδὸς αὐτοῦ τύπος ὑπῆρξεν Ἀρκολίδος. Ἀλλὰ δὲν συνέβη εἰς τὸ ὄνομα Ἀρκολέον ὅτι παραδείγματος χάριν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀθηναίου λογίου τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος Νικηφόρου Πριγγελέως, ὅπερ εἶνε ἐλληνικώτερος τύπος τοῦ χυδαιότερου Πριγγιούλη ἢ Πρίντζουλα. Ἐδῶ ἔχομεν τὸ ἐναντίον. Τὸ Ἀρκολίδος εἶνε ἡ λαϊκὴ μετάπτωσις τοῦ βυζαντιακοῦ καὶ ἀρχαιοπρεποῦς Ἀρκολέον. Ὅτι δὲ ὁ οἶκος εἰς τὸν ἀνήκειν ὁ ἐπαναστάτης Ἀρκολέον διετηρήθη ἐπὶ μακρόν, φέρων ἀπαράφθορον τὸ ὄνομα, ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου, ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ ὄνομα φέρεται μεσοῦντος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος καὶ ἄλλος ἀνὴρ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ καταγόμενος προφανῶς οἴκου. Δὲν εἶνε δὲ οὗτος ἐπαναστάτης, ἀλλὰ ἡσυχος ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων μακρὰν τῆς πατρίδος διαβίων καὶ ἀποζών ἐκ τῆς ἀντιγραφῆς ἐλληνικῶν χειρογράφων ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ, ὡς καὶ ἄλλοι Κρήτες ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων, καθ' ἃ θέλω γράψαι ἄλλοτε. Ὁ Κρῆς οὗτος βιβλιογράφος ἔγραψε τῷ 1447 ἐν Ῥαβέννῃ τῆς Ἰταλίας διαμένων Ψαλτήριον σωζόμενον νῦν ἐν τῇ Λαυρεντιανῇ

φόρους Κρητὰς λογίους τοὺς φέροντας τοῦτο τὸ ὄνομα παρὰ τῷ Σάθᾳ ἐν Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ σ. 759. Τούτων ὁ Μακάριος Σκορδύλιος λέγεται Σκορδύλης ἐν τινὶ ἀγιορειτικῷ χειρογράφῳ, τῷ ὑπ' ἀρ. 853 τῆς μονῆς Ἀγίου Παντελεήμονος, περιέχοντι τὸν εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Παρθένου πανηγυρικὸν αὐτοῦ λόγον (Σπυρ. Π. Λάμπρου Κατάλογος τῶν ἐν ταῖς βιβλιοθήκαις τοῦ Ἀγίου Ὄρους ἐλληνικῶν κωδίκων. Ἐν Κανταβρυγίᾳ τῆς Ἀγγλίας. Τόμ. Β' σ. 444), ὁ δὲ παρὰ τῷ Σάθᾳ Ζαχαρίας Σκορδύλης ὀνομάζεται Σκορδύλιος ἐν ἐτέρῳ ἀγιορειτικῷ χειρογράφῳ, τῷ ὑπ' ἀριθ. 131 τῆς μονῆς Ἐσφιγμένου, ἐν ᾧ σώζεται ἡ περὶ βαθμῶν συγγενείας συγγραφὴ αὐτοῦ, ἐπονομάζεται δ' ἐν τῷ χειρογράφῳ ἐκείνῳ καὶ Μαζαφαρὴς ὁ Ζαχαρίας Σκορδύλιος (Σπυρ. Π. Λάμπρου αὐτόθι Τόμ. Α' σ. 186).

* Τὸ ὄνομα Σκορδύλης ἢ Σκορδύλης ἀπαντᾷται ἐναλλάξ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον Σκορδύλιος. Ἴδε τοὺς δια-

EK TOY SALON

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΙΣ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΟΝ

Εργον Μ^{lle} J. Ronjier

βιβλιοθήκη τῆς Φλωρεντίας, καθ' ἃ διδασκόμεθα ἐκ τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ σημειώματος αὐτοῦ ἔχοντος οὕτως· *Ἐτελειώθη τὸ παρὸν ψαλτήριον ἐν ἔτη 539^ε ind. ι' ἡλίου κύκλος ια' σελήνης κύκλος πρῶτος ἐν μηνὶ αὐγούστ, εἰς τὰς κα' ἐν ἰταλίῳ γράφῳ ρεβέναν. διὰ χειρὸς ἐμοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τάλια Ἰακώβου, οὗ τὸ ἐπικλειον βυθὸς καὶ ἀρκολέον ἐκ νύσσου Κρίτης ἔζομ* χωρίου ῥοδοθάειν. Καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες, μηδὲν με καταρᾶσθε διὰ πολλῶν σφαλμάτων μου, λέγω τῆς ἀμαθίας ὅτι φορικός ὑπάρχω, καὶ ἀμαθείς γραμμάτων.***

Ὁ Ἀρκολέον ἦτο ἀμαθής, ὡς ὁμολογεῖ αὐτὸς μετὰ συντριβῆς καρδίας· ἀλλὰ δὲν εἶνε ὁ μόνος ἀμαθής βιβλιογράφος τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῆς τουρκοκρατίας. Ἀλλὰ δὲν πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ὑποτεθῇ, ὅτι ἀντίγραφα τῶν ἀμαθῶν ἐκείνων βιβλιογράφων ἦσαν πάντοτε κακά. Κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν ἔχοντες ἐνώπιον αὐτῶν τὸ κείμενον ἐξ οὗ ἀντέγραφον, τὸ λεγόμενον ἀντιβόλαιον, ἀντέγραφον συνήθως αὐτὸ μηχανικῶς καὶ μετὰ πάσης προσοχῆς, ὥστε τὰ σφάλματ' αὐτῶν ἦσαν πολὺ ὀλίγα ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀμάθειαν, ἣν ἀπεδείκνυνον, ὅτε ἀνελάμβανον ἐν τελει τοῦ βιβλίου νὰ συνθέσωσιν ἐξ ὑπογείου καὶ τὸ ἀπλούστατον τῶν σημειωμάτων, ὡς συμβαίνει καὶ εἰς τὸν Ἀρκολέοντα, ὅστις καὶ αὐτὸ τὸ ἐπώνυμον ἐαυτοῦ Βωδὸς γράφει ἀνορθογράφως. Ἦτο δὲ ἄλλως μοναχός, καθ' ἃ δυνάμεθα νὰ εἰκασώμεν ἐκ τοῦ ἐπιθέτου τάλιας, ὅπερ συνήθως προσέγραφον εἰς ἐαυτοὺς οἱ καλόγηροι οἱ ἀντιγράφοντες χειρόγραφα. Προσεπονομάζεται δὲ ὁ Ἰακώβος Ἀρκολέον οὗτος Βωδός, καθ' ἃ εἶδομεν ἀνωτέρω τὸν Ζαχαρίαν Σκορδύλιον ἐπονομαζόμενον Μαροφαρᾶν, τὸ δ' ἐπώνυμον δηλοῖ πλάγιον οἶκον ἢ ἐπιγραμίαν. Ἀξία δὲ λόγου εἶνε καὶ ἡ μνεῖα τοῦ χωρίου Ῥοδοθάει, ἐξ οὗ κατήγετο ὁ Ἰακώβος, ὅπερ δὲν εἶνε ἀπίθανον διὰ περικριτέρω μελετῶν νὰ ποδείχθῃ ὡς ἡ πητρὶς αὐτοῦ τοῦ Μιχαήλ Ἀρκολέοντος, τοῦ περιωνύμου ἡρώος τῆς ἀποστασίας τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος.

Εἰς τὸν αὐτὸν δὲ οἶκον τῶν Ἀρκολεόντων ἀνήκει πάντως καὶ ὁ Νεόφυτος Ἀρκώλας, Κρῆς βιβλιογράφος γράψας ἐν ἔτει 1592 Ἐξήγησιν τῆς Ἐξόδου, ἀποκειμένην ἐν τῇ πατριαρχικῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Ἀλεξανδρείας, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ἐν τῷ χειρογράφῳ σημειώματος· Ἰπὸ ρει-

ρὸς Νεοφύτου ἱερομονάχου Ἀρκωλίου τοῦ Κρητὸς ἀφ' ἧδ' γενρ. γ' ἡμέρα ε'.

Κατὰ ταῦτα μέχρις αὐτοῦ τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἔκτου αἰῶνος δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν διασωζόμενον τὸν οἶκον τῶν Κρητῶν Ἀρκολεόντων. Ἀλλὰ ποῦ εὑρεται ἡ ἀρχὴ τοῦ γένους ἐκείνου; Ὁ ἐκ Φλωρεντίας Χριστόφορος Βονδελμόντης, ὅστις περιώδευσεν τὰς ἑλληνικὰς χώρας τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα καὶ ἐγραψεν βιβλίον γνωστότατον περὶ τῶν νήσων, διηγεῖται, ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Κωνσταντίνου μετενόστευσαν εἰς τὴν Κρήτην δώδεκα μεγάλοι ῥωμαϊκοὶ οἶκοι διατηρούμενοι μέχρι καὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ, εἰς οὓς τάσσει καὶ τοὺς Ἀρκολεάδας, παρῆχον ὡς ῥωμαϊκὸν αὐτῶν ὄνομα τὸ Ursini, ὅπερ εἶνε ἡ λατινικὴ μετάφρασις τοῦ ἐτέρου μέρους τοῦ ὀνόματος τῶν Ἀρκολεόντων. Ῥητῶς δὲ μνημονεύει, ὅτι ἡ μετανάστευσις τῶν Ἀρκουλεάδων ὑπῆρξε μεταγενεστέρα τῆς τῶν ἄλλων οἰκῶν, εἰς οὓς τάσσει τοὺς Χορτάτσας, τοὺς Λιγνούς, τοὺς Βλαστούς, τοὺς Κλαδούς, τοὺς Σκορδύλους.** Καθ' ἃ δὲ ἀπέδειξεν ὁ Hopf, ἡ εἰς Κρήτην μετανάστασις αὕτη βυζαντιανῶν πράγματι καὶ ὄχι ῥωμαϊκῶν μεγάλων οἰκῶν πρέπει νὰ ὑποτεθῇ γενομένη μάλλον, καθ' ἃ μαρτυρεῖ καὶ ἐν τῇ ἀνεκδότῳ ἐν χειρογράφῳ τινὶ τῆς Μαρκιανῆς βιβλιοθήκης τῆς Βενετίας σωζομένη Ἱστορίᾳ τῆς Κρήτης ὁ Ἀνδρέας Κορνάρος, μετὰ τὴν ὑπὸ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἀπὸ τῶν Ἀράβων ἀνάκτησιν τῆς Κρήτης.*** Ἀλλὰ τοῦτο εἶνε ἀπλὴ ὑπόθεσις. Ῥητὴ δὲ μνεῖα τοῦ οἴκου τῶν Ἀρκολεόντων ὡς ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετανάστευσαντος εἰς Κρήτην γίνεται ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ὅστις λέγεται ἀποστελεῖν εἰς τὴν ἐν ἀποστασίᾳ εὐρισκομένην Κρήτην τὸν ἴδιον υἱὸν Ἰσαάκ μετὰ ἑκατὸν πλοίων καὶ δώδεκα ἀρχόντων, οἵτινες ἐμελλον, καταστέλλοντες τὴν ἐπανάστασιν, νὰ διανερηθῶσι τὴν νῆσον. Τῶν δώδεκα δ' ἐκείνων ἀρχόντων ἦτο καὶ ὁ Θωμάς Ἀρκολέος. Καὶ τὸ μὲν εἰς ταύτην τὴν τιμαριωτικὴν διανομὴν τῆς Κρήτης ἀναφερόμενον ἐγγράφον, ὅπερ ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ συνταγμένον ἀνεῦρεν ὁ Hopf ἐν τοῖς ἐγγράφοις τοῦ καταγομένου ἐκ Κρήτης κερκυραϊκοῦ οἴκου Βάλβη—Σκορδύλη εἶνε καὶ ἄλλως ὑποπτον ὡς ἔχει νῦν, ἀλλὰ πάντως ἀναφέρεται εἰς πρωτότυπον παράδοσιν ἀξίας πίστεως. Ἐν δὲ τινὶ ἐγγράφῳ τῆς ἐκ Κρητῶν καταγομένης ὁμοίως οἰκογενείας τῶν Βλαστῶν ἐν Ζακύνθῳ ῥητῶς μνημονεύεται, ὅτι οἱ Ἀρκολεοὶ μετὰ τὴν κατάπυσιν τῆς ἀπο-

* Οἱ Ἱταλοὶ ἐκδόται τοῦ σημειώματος νομίζουσιν, ὅτι τὸ ἀκατανόητον τοῦτο ἔζομ σημαίνει ἐζομῆν σου ἐκ ἧτοι κατὰ γομῆνον σου. Καὶ δὲν ἔτυχον μὲν βεβαίως τοῦ ὀρθοῦ, ἀλλ' ὁμολογῶ, ὅτι δὲν γινώσκω τί ὑπολαμβάνει ἐνταῦθα ἴσως δ' ἀνεγνώσθη κακῶς ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ.

** E. Rostagno et N. Festa Indice dei Codici Laurenziani von compresi nel Catalogo del Bandini ἐν τοῖς Studi Italiani di filologia classica. Τόμ. Α' (1893) σ. 141, ἀριθ. 34.

* Gardthausen Catalogus codicum Graecorum Sinaiticorum Oxonii 1886 σ. 261 ἀρ. 1279.

** Bondeimonti Liber Insularum Archipelagi ἐκδ. Sinner. 1824 σ. 69.

*** Hopf Geschichte Griechenlands im Mittelalter ἐν τῇ Allgemeine Encyclopädie τοῦ Ersch καὶ Gruber Τμήμ. Α' Τόμ. 85 σ. 179.

στασίας ἐγκατέστησαν ἐν τῇ νήσῳ περὶ τὸν "Ἅγιον Φωκᾶν.*

Ὁ Ὁρφὶ δὲν εἶχεν ἄδικον διαγινώσκων, ὅτι τὰ νεολλητικὰ ἐκείνη ἐγγράφα, καίπερ ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις γεγραμμένα, δὲν ἦσαν ἀνάξια πίστεως, ἀλλ' ὅτι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν ἀρχαιοτέρων. Εἰς πίστωσιν δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ ἐπέρχεται βραχὺ σημείωμα εὐρεθὲν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐν τινὶ κώδικι τῆς βιβλιοθήκης τοῦ πατριαρχείου Ἱεροσολύμων καὶ γραφὲν κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. "Ἐχει δὲ τὸ σημείωμα ὧδε: *Αἱ γενεαὶ τῶν Κρητικῶν, τῶν ἐξ αὐτῶν δύο σκαλῶν: πρῶτοι οἱ Καλλιέργοι κατοικοῦσιν εἰς τὸ Μυλοπόταμον· οἱ Ζουλεάδ(ες), οἱ Καφάτζ(οι), οἱ Κυριακάποιν(οι), οἱ Γαβαλάδες, οἱ Πάγκαοι(ς). Τοῦρμα ἢ Σίθρυτο(ς): οἱ Βαροῦροι, οἱ Χορτάτζοι, οἱ Ἀγιοστεφανῖται, οἱ Ἀρκαλέοι, οἱ Λύμαι, οἱ Παπαῖωνανρόπ(ου)λ(οι). Εἰς*

* Ὁρφὶ ἐνθ' ἀν.

τὴν Καλ' α' οἱ Σκορδύλοι, οἱ Μουσούροι, οἱ Βλαστοί, οἱ Μελισσηνοί. Εἰς τ(ὸν) Κίσσαμον αὖ Πικροσιδύριδοι, οἱ Θαλασσηνοί.**

Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ ἔχομεν νέα οικογενειακὰ ὀνόματα μὴ παρουσιαζόμενα ἐν τοῖς ἄλλοις. Ἀλλ' ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν καὶ ἡ πρὸς τὴν Κρητικὴν ἱστορίαν σχέσις δὲν δύνανται νὰ διαφωτισθῶσιν ἐν τῷ προχείρῳ τούτῳ σημειώματί μου, ὅπερ περιορίζεται εἰς μόνους τοὺς Ἀρκαλέοντας, οὓς ἠδυνήθημεν νὰ παρακολουθήσωμεν εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἐνάτου αἰῶνος μετὰ τὴν ἐπὶ Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ ἀνάκτῃσιν τῆς Κρήτης, ἀλλὰ πάντων ἀπὸ τῶν ἡμερῶν Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ δεκάτου ἑκτοῦ αἰῶνος.

Σ Π Υ Ρ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ

** Ἀθαν. Παπαδοπούλου Κεραυρῶς Ἱεροσολυμιτικὴ βιβλιοθήκη Τόμ. Β' σ. 320.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΙ

Τὸ καλὸν ἐν τῇ φύσει. — Δεσμός μεταξὺ τέχνης καὶ καλοῦ. — Ζωγραφικὴ καὶ Γλυπτικὴ.

Τὸ καλὸν πανταχοῦ ὑπάρχει. Ὁ Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος διέχυσε εἰς ἅπαντα αὐτοῦ τὰ ἔργα μέρος τι ἐκ τῆς ἰδίας του λαμπροτητος καὶ μεγαλοπρεπειας. Ἐν βλέμμα πρὸς τὸν περιβάλλοντα ἡμᾶς κόσμον, ἐν βλέμμα πρὸς τὸν ἐσωτερικὸν μας ἐνίοτε ἄνθρωπον ἀρκεῖ ὅπως ἀποκαλυφθῇ ἐνώπιον ἡμῶν τελεία τοῦ καλοῦ ἢ εἰκὼν.

Ἐπὶ τῶν λαμπρότων ἀστέρων καὶ ἐπὶ τοῦ σκόληκος ὅστις διολισθαίνει μεταξὺ τῶν χόρτων ἐπὶ τῆς εὐρείας καὶ φωτεινῆς ἐκτάσεως τῶν θαλασσῶν καὶ εἰς τὴν σταγόναν τῆς μαργαριτωδούς ὁροῦ ἐπὶ τῶν πετάλων τοῦ κρίνου· εἰς τὸν ταχὺν καὶ ἔρρυθμον καλπασμὸν τοῦ ἵππου καὶ εἰς τὴν σιωπηλὴν πτήσιν τοῦ ἀετοῦ· εἰς τὸν ἐλαφρὸν ὁρῶν τῆς βροχῆς ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ εἰς τὸ περιπαθεῖς ἄσμα τῆς ἀηδόνος· εἰς τὴν ἀπόλαυσιν ἣτις παρακολουθεῖ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος καὶ εἰς τὴν λάμψιν ἣν γύνει εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ θεῖον μεγαλεῖον διὰ τοῦ λογικοῦ διορώμενον πανταχοῦ ἐν τῇ φύσει περὶ ἡμῶν, ἐντὸς ἡμῶν διαλάμπει τὸ οὐράνιον θέλγητρον τοῦ καλοῦ.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι πάντες διακρίνουσι καὶ θαυμάζουσι τὸ καλόν, καθόσον τοῦτο φυσικῶς ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ διακρίνειν αὐτὸ δὲν εἶνε εἰς πάντας ἡ αὐτή· ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πνευματικῆς ἐκάστου ἀναπτύξεως καὶ αἰσθητικῆς μορφώσεως.

Ὁ ἀγρότης ἐπὶ παραδείγματι ἐννοεῖ τὸ καλὸν ὑπὸ τὴν μᾶλλον ὀλιστικὴν μορφήν του καὶ θαυμάζει—ἵνα λάβωμεν ὡς παράδειγμα τὸ ἀνθρώπινον κάλλος—τὴν ρωμαλεότητα τοῦ σώματος καὶ τὸ ζωηρὸν τῶν παρειῶν χρώμα, ἐνθ' ὃ πνευματικῶς καὶ αἰσθητικῶς μεμορφωμένος δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ὕλην ἀλλὰ ζητεῖ τὴν ὑψηλότεραν τοῦ καλοῦ ἑκφάνσιν, τὸν ἰδεώδη τύπον, τὴν ἑκφράσιν τῆς ψυχῆς.

Τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἔχει τὸ δικαίωμα καὶ τὴν δύ-

ναμιν νὰ ἀναπαραστήσῃ τὸ περιβάλλον αὐτὸ κάλλος ἐξυπηρετούμενον ὑπὸ τοῦ λόγου, τοῦ χρωστήρες, τῆς σμίλης καὶ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ἅτινα ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ποίησιν, τὴν ζωγραφικὴν, τὴν γλυπτικὴν καὶ τὴν μουσικὴν. Ἡ ποίησις εἶνε ἡ κορυφαία τῶν ὥραίων τούτων τεχνῶν, αἵτινες κέκτηνται τὴν δύναμιν νὰ ἐξεγείρωσι τὴν ψυχὴν καὶ νὰ διαμορφώσι αὐτὴν διὰ τῆς ἡμέμου ἡδονῆς τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ μελέτη τοῦ καλοῦ.

Ὅργανον τῆς ποιήσεως εἶνε ὁ λόγος, ὁ παντὸς ἄλλου μέσου κάλλιον δυνάμενος νὰ διερμηνεύσῃ τὴν ψυχὴν ὁλόκληρον μὲ τὰ ποικίλα αὐτῆς συναισθήματα.

*

**

"Ἦδη ἂς ρίψωμεν ἐν βλέμμα μᾶλλον παρατεταμένον ἐπὶ τῆς ἐκφραστικότητος τῶν ὥραίων τεχνῶν, τῆς ζωγραφικῆς, ἣν ὁ Ἀπελλῆς ὠνόμασε σιγῶσαν ποίησιν καὶ ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς γλυπτικῆς.

Τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα ἡ ζωγραφικὴ, ἡ μάγισσα αὕτη τέχνη θέτει πρὸ τῶν ὀμμάτων μας, εἶνε ἅπανα καὶ ἀκίνητα, μόνην διέλεκτον ἔχοντα τὴν στάσιν καὶ τὴν ἑκφράσιν τοῦ προσώπου, ὡς καὶ τὰ διὰ τῆς γλυπτικῆς παριστώμενα. Ἀλλ' ἡ ζωγραφικὴ διαθέτει πλεονεξία ἐκείνης μέσα ἐκφραστικώτερα, ἰσχυρότερα. Διὰ τοῦ βλέμματος ἐκφράζει οὐ μόνον τὸ πᾶθος, ἀλλὰ καὶ τὴν θέλησιν καὶ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν σκέψιν, ὅτε μὲν προσηλουμενὴν εἰς ὠρισμένον τι ἀντικείμενον, ὅτε δὲ βυθιζομένην εἰς τὸ ἀόριστον, τὸ ἄγνωστον. Διὰ τοῦ χρώματος δίδει ζωὴν εἰς τὸ κάλλος, αὐξάνει δὲ τὴν λάμψιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἑκφράσιν τῶν χαρακτήρων. Διὰ τῶν φωτισμῶν τῆς καθίσταται κυρία τοῦ ἀέρος καὶ τῶν ἐκτάσεων, ἐφ' ὧν διασπείρει ἐλευθέρως τὰ δημιουργήματά της. Εἰς τὰς στενάς εἰκόνας τῆς περικλείει εὐρείας θαλάσσας καὶ ἀπεράντους ἀγρούς, τὸ δὲ σπουδαιότερον πάντων τὸν ἄνθρωπον πλήρη ζωῆς μὲ τὰς ποικίλας σκέψεις του, τὰ πάθη του, τὰ συναισθήματά του, ἐν ἐνὶ λόγῳ συνδυάζει τὸ αἰσθητικὸν μετὰ τοῦ ἁλίου.

Ἐλευθέρα αὖτα τοῦ βάρους τοῦ μαρμάρου τῆς γλυπτικῆς, ἀνυψοῖ τὰ δημιουργήματά της ἀπὸ τοῦ ἐδά-

φους ἔνθα τὰς δεσμεύει ἔχειν καὶ ἐξακοντίζει αὐτὰ εἰς τὸ μέγιστον τοῦ καλοῦ ὕψος, διερχομένη αὐτῷ τὰ ὅρια τῆς αἰσθητικότητος. Τέρπει ἢ συγκινεῖ τὴν ψυχὴν μεταδίδουσα αὐτῇ τὸ αἰσθημα τὸ ὅποιον ἐκφράζουσι τὰ δι' αὐτῆς παριστώμενα ὄντα.

Τίς εὐρισκόμενος πρὸ εἰκόνος παριστώσης κεφαλὴν ἔστω μόνον ἐκφράζουσαν ἄλγος, δὲν συγκινεῖται καὶ δὲν αἰσθάνεται πάραυτα γεννώμενον ἐν αὐτῷ τὸν οἶκτον; Τούναντίον ἔλθετε πρὸ ὁλοκλήρου τοῦ ἀγάλματος τοῦ παριστῶντος τὰ φρικώδη δεινὰ τοῦ Λαοκρόντος καὶ τῶν τέκνων του, ἵστασθε ἐπὶ πολὺ πρὸ αὐτοῦ,

θαυμάζετε τὸ τέλειον ἴσως τῆς τέχνης, ἀλλὰ . . . δὲν συγκινεῖσθε.

Τὸ μάρμαρον παρεμβαλλόμενον ψύχει τὴν φλέγουσαν ψυχικὴν ἀγωνίαν τοῦ Λαοκρόντος καὶ ἐμποδίζει τὴν μεταδύσιν αὐτῆς εἰς τὸν θεατὴν.

Ἐν τῇ γλυπτικῇ τὸ πᾶν συνταυτίζεται μετὰ τῆς γαληνιαίας ἡδονῆς τῶν αἰσθήσεων, ἐνῶ αἱ τῆς ζωγραφικῆς παραστάσεις μεταρσιῶσι τὸ πνεῦμα εἰς κόσμον ἄλλον τελειότερον, ἄλλον.

ΑΡΤΕΜΙΣΙΑ ΛΑΝΔΡΑΚΗ

ΔΥΟ ΛΕΞΕΙΣ

Ἀφοῦ ἦνθησε γαλήνην, ἀφοῦ ἦνθησε νόμους, ἀφοῦ ἦνθησε πολιτισμόν, ἡ Εἰρήνη τῆς Κρήτης ἀνοίγει τὸ τελευταῖόν της ἄνθος. Πῶς νὰ τὸ ὀνομάσω; Ἄς τὸ εἰπῶ ἀπλῶς πόθον τοῦ ὁραίου. Τὸ πρῶτον Περιοδικόν, τὸ ὅποιον προβάλλει τόσον σεμνὰ εἰς τὴν νῆσον, μοῦ κάμνει ἐντύπωσιν τρέμοντος πρωϊνοῦ ὁροσταλαγμοῦ ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθος αὐτό. Αἱ σελίδες του θὰ κλείσουν παρθένους ἐκμυστηρεύσεις, θὰ δεχθοῦν τὰς πρώτας ἐμφανίσεις τοῦ στίχου καὶ τοῦ λογογραφήματος ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἕως προχθὲς ἦσαν πολεμισταί, ἕως χθὲς θεμελιωταὶ πολιτείας, καὶ σήμερον μόλις ἔλαβον τὸν καιρὸν νὰ ἦνε ἄτομα. Ὁ κόσμος τῆς ποιήσεως—καὶ εἶνε ἄφθονος εἰς τὴν Κρήτην—τὸν ὅποιον ἐτρόμαζε τὸ ὕπλον, ἐπανέρχεται τώρα ἐπάνω εἰς τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων, εἰς τὰ ἀκρογιάλια, εἰς τὸν οὐρανὸν ποῦ ἔγεινε γαλανὸς πλέον, καὶ προκαλεῖ τὸν νησιώτην νὰ χωρίσῃ τὴν μονομερῆ του ψυχὴν εἰς ψυχὴν πατριώτου καὶ εἰς ψυχὴν ἀτόμου. Οἱ Κρητὲς ποῦ εἶχον τὴν ποίησιν, μίαν ἄπειρον ποίησιν μέσα εἰς τοὺς πολέμους, εἰς τοὺς διωγμούς, εἰς τὰ ἔθιμά των, εἰς τὰ πένθη των, θὰ ἀρχίσουν μέσα εἰς τὴν Εἰρήνην νὰ αἰσθάνονται πλέον τὰς μικρὰς πατριδας τοῦ ἀνθρώπου, τὴν πατρίδα τῆς ιδέας καὶ τοῦ ὄνειρου, τὸν ἀγῶνα τοῦ αἰσθήματος. Μὴ δὲν εἶνε γεμάτοι ἀπὸ ποίησιν, ὅπως τὰ πρόσωπά των εἶνε ζωγραφικὰ, μὴ δὲν εἶνε ποιηταὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἀπλὴν κουβέντα των, ὅλοι οἱ ἄνδρες τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ, μὴπως δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅτι καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ θρῆνος μίᾳς Κρητὸς πρόσφυγος διὰ τὸ παιδί της ποῦ ἐξέπνευσεν ἐν Ἀθήναις τότε μέσα εἰς τὰ χαλάσματα ἐνὸς ἐριουργείου τῶν Ἀμπελοκήπων, ἦτο ὡς ἕνας μεγαλοπρεπῶς

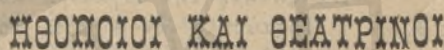
σπαρακτικὸς στίχος τῆς «Ἐρωφίλης»;

Τὸ φαντάζομαι αὐτὸ τὸ ὁραῖον ποῦ ἀρχίζει νὰ φαίνεται εἰς τὴν αἵματωμένην γῆν. Τὸ φαντάζομαι ὅταν θὰ ἀναλάβῃ ἀπὸ τὴν πλατεῖαν Κρητικὴν ψυχὴν, ὅταν σιγὰ-σιγὰ θὰ γίνεταί στίχος μὲ στερεοὺς ρυθμούς, ἡ ἕνα πολεμικὸν διήγημα—πόσον ὑλικὸν δὲν ἔχει ἀφήσει ἔτοιμον εἰς τὴν φιλολογίαν ἡ Κρητικὴ γιγαντομαχία;—ἡ μία εἰκὼν Κρητὸς ζωγράφου, μία μορφή τέλος πάντων τοῦ ὁραίου, τὸ ὅποιον δὲν εἶχεν ὅρια. Ὁνειροπολῶ ἕνα τόμον Κρητικοῦ βιβλίου, ὁ ὁποῖος θὰ ἔχη θέσιν εἰς τὴν νεοελληνικὴν φιλολογίαν. Μίαν καλλιτεχνικὴν ἐκθεσοῦσαν ἔπειτα εἰς τὰ Χανιά. Μίαν ὁραίαν ἐκτέλεσιν εἰς τὸ πιάνο ἀπὸ Κρητικὰς χεῖρας, ἔπειτα ἴσως καὶ μίαν ὀρχηστροῦσαν. Καὶ γύρω αὐτῶν ἕνα κοινὸν ἔστω καὶ 50 ἀνθρώπων εἰς τὴν ἀρχὴν, οἱ ὅποιοι θὰ βλέπουν αὐτὰ τὰ πράγματα βαθειὰ καὶ θὰ τὰ ἀκούουν βαθειά. Ἐνα Κρητικὸν περιοδικὸν εἶνε ἡ πρώτη ὑπόνοια περὶ τῆς ὑπάρξεως εἰς τὸ μέλλον τοῦ ὁραίου, ἀφοῦ ἐννοεῖται ἡ θεότης αὐτῇ περάσει ὅλας τὰς ὁδύνας τῆς ἐξελίξεως, ἀφοῦ πρῶτα ἐμφανισθῇ ὡς πόθος, ὡς δίψα, ὡς ἐξομολόγησις τῶν ψυχῶν καὶ ἔπειτα γίνῃ ὁραῖον. Ἐνας ναὸς λείπει ἀπὸ τὴν Κρήτην. Ἀρχίζει νὰ κτίζεται ὁ ναὸς τῆς Τέχνης. Πότε θὰ τὸν ἰδῶ ὑψωμένον εἰς τὴν πατρίδα τοῦ προφύτου μας Κορνάρου, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸν μεσαῖωνα ἔδωκεν εἰς τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν τὸ μέγα κελάδημα τοῦ Ἐρωτοκρίτου;

Ἀθῆναι

Ζ. Α. Παπαντωνίου

— 13 —

Οὐχ ἦττον καὶ μετὰ τῶν ποιητῶν εἰς τοὺς θεατρικοὺς ἀγῶνας ἐστεφανοῦντο. Μέχρι δὲ τῆς σήμερον περιεσώθησαν μνημεῖα καὶ ἐπιγραφαὶ δι' ὧν διακρίσθη ἡ μνήμη αὐτῶν.

Ὅπισθεν τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου τῆς σκηνῆς τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου εὕρηται χορηγικὸν μνημεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀναγράφονται τὰ ὀνόματα τῶν τε ποιητῶν καὶ ὑποκριτῶν νικησάντων εἰς θεατρικὸν ἀγῶνα. Ἡ ἐπιγραφή αὕτη ἔχει ὡς ἑξῆς :

«Ὁ Δῆμος ἐχορήγει ἐπὶ Ναυσικράτους ἄρχοντος. Ἀγωνοθέτης Ξενοκλῆς Ξενίδος Σφήτιος. Ποιητὴς τραγωδίας Φανόστρατος Ἡρακλείδου Ἀλικαρνασεύς. Ὑποκριτὴς τραγωδίας (τὸ ὄνομα εἶναι ἐφθαρμένον) Εὐανορίδου Κυδαθηναίεύς. Ποιητὴς κωμωδίας Φιλῆμων Δάμωνος Διομφεύς. Ὑποκριτὴς κωμωδίας Κάλλιππος Κάλλλιου Σουνιεύς.»

Ὁ ἐκ τῆς πόλεως Θουρίας ὑποκριτὴς Ἀρχίας, ὁ ἐπικληθεὶς Φυγοθήρας, ἐπὶ Ἀντιπάρχου ἦτο στρατηγός.

Ὁ Σάτυρος τοῦ Θεόγνιδος, ὁ Μαραθώνιος, περίφημος τραγικὸς ὑποκριτής, ὑπῆρξε διδάσκαλος τοῦ Δημοσθένους, παρὰ τοῦ ὁποίου μεταξὺ ἄλλων μανθάνομεν (Δημοσθ. περὶ παρρησίας. 335) ὅτι οἱ ὑποκριταὶ τῆς τραγωδίας Ἀριστόδημος καὶ Νεοπτόλεμος «διὰ τὴν οἰκίαν τέχνην ἄδειαν εἶχον ἀπιέναι ὅποι ἂν βούλωνται, ἀλλὰ δὴ καὶ πρὸς πολεμίους.»

Εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις διδάσκοντα περίφημον ὑποκριτὴν Θεόδωρον, τὸν καὶ σύγχρονον τοῦ Δημοσθένους, οἱ Ἀθηναῖοι ἐκτιμῶντες τὴν τέχνην

αὐτοῦ, ἀνήγειραν περιφανὲς μνημεῖον, περὶ οὗ ὁ Πausanias (1. 37. 90.) ἀναφέρει τὰ ἑξῆς : «Πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν Κηφισὸν Θεόδωρον μνήμα ἐπὶ τραγωδίαν ὑποκριναμένου τῶν καθ' αὐτὸν ἄριστα.»

Περὶ τοῦ ἡθοποιοῦ Θεσσαλοῦ ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος (Βίος Ἀλεξάνδρου κεφ. Χ.) ὅτι ἐστάλη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρέσβυς πρὸς τὸν Πωζύδoron, τὸν τῆς Καρίας σατράπην ἵνα ζητήσῃ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ εἰς γάμον.

Τοσαύτη δ' ἦν ἡ πρὸς τὸν Θεσσαλὸν φιλία τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε προετίμα νὰ ἔχανεν ἐν μέρος τῆς βασιλείας του ἢ νὰ ἴδῃ αὐτὸν ἡττημένον. (Ἀλεξ. βίος. XXIX.)

Συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω εἶναι, ὅτι ἐκεῖ ὅπου ὑπῆρχον ἐρριζομέναι αἱ ἰδέαι καὶ αἱ ἀρχαὶ τοῦ πολιτισμοῦ, εἰς ἐποχὰς καθ' ἃς ὑπῆρξαν Περιελεῖς καὶ Μεγάλοι Ἀλεξάνδροι δυνάμενοι νὰ ἐννοήσουν τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἐξήσκουν ἐπὶ τῆς κοινωνίας οἱ καλλιτέχναι τῆς σκηνῆς, ἐκεῖ καὶ τότε ἀνεγνώριζον καὶ ἐτιμῶντο οἱ ἡθοποιοί.

Σήμερον ὅτε ὁ πολιτισμὸς ἔχει παντοῦ ἐκπλῶσει τὰς εὐεργετικὰς αὐτοῦ πτέρυγας, ὅτε ἐξέλιπον οἱ δοῦλοι καὶ τὰ ἀνδράποδα τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ὅτε τὰ ξόρκια καὶ αἱ δυσειδαίμονιαι τῶν γραίδων ἐξηφανίσθησαν εἰς τὴν λάμψιν τῆς μιᾶς καὶ ἀναλλοιώτου Τέχνης, οἱ ἡθοποιοὶ ἔλαβον τὴν προσήκουσαν αὐτοῖς θέσιν καὶ ἐξηφανίσθησαν οἱ θεατρίνοι !

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ

ΣΤΟ ΛΕΥΚΟ ΣΟΥ ΜΑΝΤΗΛΙ

Ἔνα βράδυ ποῦ ἦρθα σὶ τὸ πλευρό σου κλαμένη,
Κ' ἦτον κάθε ματιά μου γλογορή, θολωμένη,
Καὶ μὰς 'γώ τιτ'ε μένος θαμνωμένο καντύλι,
Κάθε δάκρυ μου 'πῆρε τὸ λευκό σου μαντήλι !
Κι' ὅρκο μου 'καμες 'μπρὸς σὴν Εἰκόνα—θυμήσου—
Σὰν Ἀγγέλου ἀγρήν 'ρ' ἀπομείνῃ ἡ ψυχὴ σου !
Κι' ἂν ποτὲ μὲ ξεχάσῃς, ἀπὸ ἄκρη ὡς ἄκρη,
Τὸ λευκό σου μαντήλι ποῦ εἶχε κάθε μου δάκρυ,
Σάβαρρό σου νὰ γίνη ! καὶ τὸ δάκρυ μου κῆμα,
Νὰ φουσκώσῃ 'ρ' ἀνοίξῃ τῆς ζωῆς σου τὸ μνῆμα ! !

Ἐμπρὸς σὴν ἰδιαν Εἰκόνα μὲ ματιά θολωμένη,
Μιὰν ἑλπίδα θρηνηῶ, μιὰν ἑλπίδα χαμένη !...
Καὶ... μιὰ χόρη ζητοῦν τὰ πικρά μου τὰ χεῖλη,
Σάβαρρό σου... μὴ γίνη τὸ λευκό σου μαντήλι ! ! !

Ἀθῆναι,

ΜΑΡΙΚΑ ΠΙΠΙΖΑ ΜΑΝΤΖΟΥΝΗ

Α Κ Λ Α Υ Τ Ο Σ . . . ;

Εἶχε ἀφήσῃ κι' αὐτὸς τὴν πατρίδα
κι' εἶχε τρέξῃ στῆς Κρήτης τὰ μέρη,
μ' ἕνα πόθο μιὰ μόνον ἑλπίδα
λεφτεριά εἰς τ' ἀδέλφια νὰ φέρῃ.

Σὰν λειοντάρι, κι' αὐτὸς, καθὼς ὅλοι,
τῶν ἐχθρῶν πολεμοῦσε τὸ πλῆθος,
μὰ νεκρὸν τὸν ἀπῆκ' ἕνα βόλι
ποῦ τ' ἀνδρεῖό του ἐπλήγωσε στῆθος.

Στοῦ πολέμου τὴν τόση τὴν ζάλη
στρατιώτας νεκροὺς δὲν κυττάζουν !
στρατιῆγοι σὺν δὲν εἶναι μεγάλοι
σ' ἕνα τάφο κοινὸ τοὺς σωρραζοῦν !

Ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων τιμᾶται
καὶ Σταυροὶ τοὺς στολίζουν τὰ στήθη,
μὰ σ' αὐτόν, ποῦ στὸν τάφο κοιμᾶται,
νεκρικός κᾶν σταυρὸς δὲν ἐστήθη !

Πολλοὺς βλέπεις θλιμμένους νὰ κλαῖνε,
νὰ λυποῦνται πολὺ μερικοὺς,
μὰ γι' αὐτὸν οὔτε λέξι δὲν λαῖνε,
οὔτε θρηῖνο γι' αὐτόν δὲν ἀκοῦς !

Β'.

Μακρυνά, στήν πατρίδα, δὲ μὰ ἄκρην
στέκετ' ἕνας πατέρας τὸ βράδυ
καὶ μὲ μᾶτι θαμπὸ ἀπ' τὸ δάκρυ
λέγει «ἀπέθανε πῆγε στὸν Ἄδην!»

Κλαίει ἡ μάνα κι' ὅμως ἐλπίζει
πῶς φιλὶ θὰ τοῦ δώσῃ γλυκό.
Φτωχή μάνα! Ὁ γιγὼς δὲν γυρίζει.
"Αχ! τοῦ πρέπει φιλὶ νεκρικό.

"Αγία δάκρυα χύνουν τὰ μᾶτια
τῶν γονέων. Τ' ὁλόδροσο ἀγέρι
στ' οὐρανοῦ τ' ἀτελείωτα πλάτια,
ὡσαν σύννεφο, ἀπάνω τὰ φέρει.

Πᾶει τὸ σύννεφο, φεύγει κι' ἐχάθη.
Τὸ ἀγέρι τὸ σπρώχνει στήν Κρήτη,
ὅλη νύκτα πετάει, κι' ἐστάθη
σὺν ἀγνάντεψε τὸν Ψηλορείτη.

Τὴν αὐγὴν 'κεῖ ποῦ τ' ἄψυχο δῶμα
τοῦ νεκροῦ μαύρη γῆ τὸ σκεπάζει,
μὲ δροσιὰ ἦταν βρογμένο τὸ χῶμα,
κι' ἡ ψυχὴ του ψιλά ἀναγαλλιάζει.

Χαίρει διότι τὸ σύννεφο χύνει
σὺν δροσιὰ τὰ δάκρυα πάλι
κι' ἐτοί ἀκλαυτὸς δὲν θ' ἀπομείνῃ
μέσ' τῆς γῆς τὴν κρύαν ἀγκάλη.

ΓΕΩΡΓ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΜΟΥ

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΟΙΗΣΙΣ

Αὕτῃς ἡ ἐποχὴς ἡκτιροβόλησαν εἰς τὸν
πνευματικὸν ὁρίζοντα τῆς νεωτέρας
Ἑλλάδος ὁ Βαλαωρίτης, ὁ Ζαλακώ-
στας, ὁ Παπαρρηγόπουλος, ὁ Βασιλειάδης, ὁ
Ἀχιλλεὺς Παράσχος, οἱ νεοσοὶ τῆς ποιήσεως
διηρέθησαν καὶ σφεδρὸν ἀπεμονώθησαν.

"Αλλοὶ ἐσκέφθησαν πρακτικώτατα, ὅτι μό-
νον διὰ τιμὸς νέας σχολῆς, ἰδιοτρόπου αἰρέ-
σεως διὰ πραξικοπήματος ἔστω καὶ ἀροήτου, διὰ
μῆς καιροτομίας ἔστω καὶ ἐπιπολαιᾶς, θὰ ἡδύ-
ραντο τὰ ἐπιστέρωσι τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου.
"Αλλοὶ ἡσυχώθησαν κατ' ἄρχας μὲν μὲ τὴν μέ-
θοδον τοῦ Ὁλλενδόρφου, εἰτα δὲ μὲ τὴν διδα-
σκάλισον τὴν τὰ μεταφράζον ξένους ποιητὰς
καὶ ἤρχισαν τὰ μεταφρεῖν ἀδεξίως εἰς τὸν
ἐὐανθὴν λειμῶνα τῆς Ἀιτικῆς γῆς ξένα αἰσθή-
ματα, ἕως οὗ ὁ Βορρᾶς τῆς κοινῆς ἀδιαφορίας
ἄλλα μὲν κατέκλυσε ἄλλα δὲ ἀπληρῆς ἐξερρί-
ζωσε. "Αλλοὶ θελγθέντες ἐκ τῆς ἀθανάτου ἡμῶν
δημοτικῆς ποιήσεως προσεδάθησαν Δορκιχωτικώ-
τατα τὰ τὴν καταστήσουν ἐκτρωματικὴν μεταβα-
λόντες αὐτὴν ἀπὸ δημοτικῆς εἰς ἰδωματο-
κήν, εἰσάγοντες τυχαρπάστους παραφθοράς τοῦ
ἀπροσιωτέρου χωρίου, χωρὶς τὰ γνωρίζον ὅτι
ἢ ἐν τῇ φιλολογικῇ γλώσῃ πολιτογράφησις λέ-
ξεων ἐν περιορισμένῳ τόπῳ εὐνοήτων ἀπόκειται
εἰς τὴν κοινὴν τοῦ ἔθνους συνείδησιν. "Αλλοὶ,
τέλος, ἀντιγράφον ἀκαμάτως τὸν Παπαρρηγό-
πουλον καὶ τὸν Παράσχον, δολοφονοῦντες πολ-
λάκις τοὺς δυστυχεῖς καὶ νεκροὺς ἀκόμη. Καὶ
οὕτω, πρὸς δόξαν τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως γω-

εἰς τὰ ἔρω-
μεν μεγάλην
φιλολογίαν,
ἐρομεν ἀπεί-
ρους φιλολο-
γίας, πολυ-
σχιδεῖς στο-
λὰς καὶ δόγ-
μᾶτα καὶ χρι-
τικὰς καὶ ἀν-
ταγωνισμοὺς.
Καὶ διηρέθη-

σαν οἱ νεοροὶ σκαπανεῖς τοῦ νεωτέρου πνεύ-
ματος εἰς ἀκατανοήτους ἢ συμβολιστὰς, εἰς ἀκα-
ταλογίστους—καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ πολυπληθέστε-
ροι—εἰς πεσθυμιστὰς, εἰς μεταφυσικούς, εἰς ἰδιο-
λόγους καὶ εἰς κομψοὺς καὶ ἐψιμυθιωμένους
τραγουδιστὰς τοῦ ποδογύρου.

Εἰς ὅλην δὲ αὐτὴν ἐννοεῖται, τὴν πυκνὴν ἢ
μᾶλλον σφραγισμένην φάλαγγα τῶν μουσοτραγῶν
ἢ, ὡς θὰ εἴλεγε ὁ σεβαστὸς μου φίλος κ. Ἀσώ-
πιος, τῶν «ἐλλογίμων» λυροπαικτῶν δύοκοι-
την, ἕνα ὑποφώσκοντα Ἀχιλλεὺς Παράσχον. Ἀν-
τιγραφεῖς ὅσους θέλετε.

Ἐν Ἀθήναις.

Δ. Ι. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΟΙΗΤΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

..... Ὁ ἥλιος μὲ τῆς καυστικῆς ἀχτίνος του ἔλouve τριγύρω τὰ δέντρα, καὶ τὰ σπίτιχ μὲ τὰ κλεισμένους παράθυρα ἐμοιάζανε μὲ ἄνθρωπο ποῦ ζαλισμένος ἀπ' τὴν πολλὴ ζέστη κλείνει ἀντίκρου στὸν ἥλιο τὰ θαμπωμένα μάτιχ του.

Ἦταν μεσημέρι κι' ἐγὼ καθισμένη κοντὰ στὸ παράθυρό μου 'κυττοῦσα πέρα μακρὰ στὴ μυριοφώτιστη θάλασσα ἓνα μικρὸ καρδί που ἀρμένιζε.....

Ἀξάφνα στὸ βάθος τοῦ ἔρημου τὴν ὥρα 'κείνη δρόμου μας βλέπω τὸν γραμματοκομιστὴ ν'ἀρχεῖται βιαστικὸς· μὲ εἶδε ἔβγαλε ἀπὸ τὸν πέτσινο σάκκο του—ποῦ κλείνει πάντα τόσες ἐλπίδες, τόσα δάκρυα, τόσα χροῦμένα λόγια καὶ τόσα πηράχονα—ἓνα μικρὸ κάτασπρο γραμματάκι. Κατάλαβα πῶς ἦτανε γιὰ μένα, μὰ σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε κἄτι τι πῶς τὸ γράμμα αὐτὸ δὲν μοιάζει μὲ τᾶλλα ποῦ μοῦ ἔφερνε ἄλλες φορές.

Δὲν ἐπερίμενα νὰ μοῦ τὸ φέρουν· ἔτρεξα κάτω καὶ τὸ πῆρα μόνη μου, ἦλθα πάλι στὸ πηράθυρό μου καὶ βιαστικὴ μὲ μιὰ μυστικὴ συγκίνησι ἀνοιξά τὸ φάκελλο μὲ τὸ ἄγνωστο ἐκεῖνο γράψιμο!.....

Ἐπρόβλεπε ἀπὸ μέσα ἓνα ὁμορφο γραμματάκι μὲ τὸ γλυκύτατο προσινογάλανο χρῶμα του, μὰ ἐγὼ ἐσταμάτησα. Εἶχε πολλὴ ποιησι ἐκείνη ἡ στιγμή καὶ τὸ γραμματάκι μὲ τὸ ἄγνωστο σὲ μένα γράψιμο, μὲ τὸ ἀπαλὸ του χρῶμα, μοῦ φαινότανε σὰν ἓνα ὁμορφο σκίτσο σεληνοφώτιστο, ποῦ ἡ φαντασί μου ἐσυμπλήρωνε τῆς μαγευτικῆς ἀόριστες γραμμῆς του.

Σὲ λίγω τὸ ἀνοίγω καὶ μὲ μεγάλῃ μου ἐκπληξί διαβάζω τῆς ζηλευτῆς καὶ τόσο καλλιτεχνικῆς γραμμῆς του, ποῦ ἦσαν γεμάτες δροσιὰ καὶ ποιητικὴ εὐωδία. Τὸ σκίτσο ἔγινε τώρα μιὰ μαγευτικὴ τοποθεσία ποῦ ἀκόμα, ὡς μοῦ περιέγραφε, ἐφύσα τ' ἀγίερί ἀπλά τὰ κλαδιὰ ἐνὸς γέρο-ἐλατου ποῦ ἔσκιαζε περίφανος ἓνα νεῖο ποιητὴ, μὲ τὴν ἀτιμέλητη γραβάτα του, μὲ τὸ καπέλλο ἐκεῖ χάμω δίπλα του καὶ μὲ τὴν ἀθάνατη πέννα του στὸ ἐπιδέξιο χέρι.

Τὸ διαβάσα πολλές φορές, ἐδιάβηκα κι' ἐγὼ τὴν ὁμορφὴν αὐτὴν ἐξοχή μὲ τὸ μεθυστικὸ θυμάρι τῆς, ποῦ μοῦ ἔγραφε πῶς ἦσαν ὅταν ἔτυχε νὰ διαβάσης δημοσιευμένο ἓνα μου ποίημα καὶ ἀπεφάσισε νὰ μοῦ γράψῃς ἂν καὶ δὲν μ' ἐγνώριζες. Εἶδα στὴ ζωντανὴ ἐκείνη τοποθεσία, ποῦ ἔξωγραφε τόσο τεχνικὰ ἡ μάγισσα πέννα σου, νὰ πηλίζῃ τὸ φῶς ἀνοιξιάρχικου ἡλίου πάνω στὰ κορφοβούνια μὲ τὰ μισολυσμένα χιόνια τους

καὶ τότε πέρνω τὸ γράμμα, κατεβαίνω πεταχτὴ καὶ τρέχω ἐκεῖ κοντὰ σ' ἓνα μαγευτικὸ περιβόλι. Ἐκεῖ στὴ ρίζα ἐνὸς κυπαρισσιοῦ καθίζω νὰ γράψω τὴ βαθεῖα ἐντύπωσι ποῦ μοῦ ἔκαψε ἡ ποιητικὴ εἰκόνα σου.

..... Μὰ ἡ ἰδέαις φεύγουνε μακρὰ μὲ μὲ μόνον εἰς τὴν πέννα μου. Εἶνε περίφανες πολὺ καὶ δὲν θέλουν νὰ κλειστοῦνε σὲ δικούς μου στίχους, εἶνε ἀνυπότακτες καὶ δὲν θέλουν νὰ φυλακιστοῦνε σὲ φάκελλο. Θέλουν ν' ἀπλώσουν στὸ διάπλατον οὐρανὸ καὶ στὴ γαλαξία θάλασσα κι' ἔτσι ταξιδεύοντας μὲ τ' ἀγίερί ποῦ κατεβαίνει ἀπὸ νὰ χιονισμένα πάντα βουνὰ μας, νὰ φθάσουν στὴ μαρμαρόχτιστη Ἀθήνα γυρεύοντας τὸν νεῖο τὸν ποιητὴ, τὸν ἀληθινὸ ζωγράφο ποῦ τῆς ἔδωκε τὴ ζωὴ.

Ὅλα σὲ προσμένουν πέρα στὴν ἐξοχή, μακρὰ ἀπὸ τοῦ κόσμου τῇ βοή, ὅταν θὰ κἄθῃσαι πάλι κάτω ἀπὸ κανένα δέντρο μὲ τὴ μάγισσα στὸ χέρι πέννα σου.

Ὅλα τῆς ἰδῆς νὰ φτερουγοῦνε γύρω σου σὰν ἄσπρες, κάτασπρες πεταλούδες καὶ τότε σὺ μὲ τὸ δικό σου χέρι—ποῦ εἶνε δυνατότερο ἀπ' τὸ δικό μου—ἄρπαξε καμμιὰ ἀπ' αὐτῆς καὶ γράψε ὅ,τι ἀκούσης ἀπ' τὸ δυνατό τῆς φτερουγίσμα, ἀφοῦ ἐγὼ δὲν μπόρεσα νὰ τὸ κάμω.

Σὺ εἶσαι μεγάλος ποιητὴς καὶ γι' αὐτὸ πιστεύω πῶς καὶ θὰ ταξιδεύῃς συχνὰ στὴς κορφούλες τῆς ἡλιόλουστες καὶ στὴς μυρωμένες ἀκρογιαλιές, ὅπως ταξιδεύεις καὶ στὸ πότε ἡσυχὸ καὶ πότε φουρτουνασμένους πέλαγος τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Μὰ ἀφοῦ εἶσαι ποιητὴς δὲν μπορεῖς πρὸς ν' ἀνεβρίνης συχνὰ στὸ νὰ τῆς τέχνης, στὴν ἀθάνατη Ἀκρόπολι!

Ἐκεῖ στοὺς στύλους κοντὰ, ποῦ κορτοῦνε μὲ εὐλάβεια τὴν κεφαλὴ τοῦ γέρο-Παρθενῶνα, ἐκεῖ θὰ συναντήσης καὶ τὴ δική μου τὴ ψυχὴ νὰ τριγυρᾷ ἀκούραστη στὰ μαγεμένα μάρμαρα.

..... Τὴν ἔκλεισε 'κεῖ μέσθ ὁ φύλακας μὲ τὸ 'στερνό του τὸ σῦριγμα τὴν πηρυονὴ ποῦ θὰ φεύγα ἀπ' τὴ γλυκειά, τὴν ἀλησμόνητην Ἀθήνα.

Δὲν ἐπρόφθασε νὰ φύγῃ γιὰτὶ τὴν 'κρατ οὔσαν αἰχμάλωτη τὰ δοξασμένα μάρμαρα ποῦ τὰ 'χρῶσανε ὁ ἥλιος φεύγοντας καὶ ἡ φλόγες ἡ μαγευτικῆς ποῦ ὑψώνονταν ἐκεῖ κάτω στὸν ὅρ ζοντα ἀπ' τὴ θυσία ποῦ ἐπρόσφερεν ἡ Φύσις στὸν πανάρχαιο θεό, στὸ δοξασμένο βασιλεῖα τῆς ποῦ ἐφύγε τὴν ὥρα 'κείνη περίφανος.

Καὶ γιὰ νὰ πιστέψῃς στὰ λόγια μου σοῦ στέλλω ἓνα ταπεινὸ τραγούδι μου ποῦ τῶ γράψα 'κείνο τὸ βράδυ ἀπ' τὸ πολὺ μου πηράχονο.....

ΑΡΤΕΜ. ΛΑΝΔΡΑΚΗ

Ο ΝΣΟΠ' ἐκ τῶν μὴ ἐγγεγραμμένων εἰς τὰς μέχρι τοῦδε κυκλοφοροῦσας ἀγγελίας τοῦ «Σπινθῆρος» δὲν ἠθέλον εὐαρεσθῆναι νὰ γείνωσι συνδρομηταὶ αὐτοῦ, παρακαλοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσι τὸ α' τοῦτο τεῦχος εἰς τὴν Διεύθυνσιν ἐντὸς 15 τοῦ πολὺ ἡμερῶν, ἢ ἄλως θὰ λογιζωνται συνδρομηταί.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ